

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
Факультет філології та журналістики**

**Кафедра загального і слов'янського мовознавства та
іноземних мов**

Л. Король, Л. Черчата, Л. Халявка

**САМОСТІЙНА РОБОТА
З ДИСЦИПЛІНИ «ІНШОМОВНИЙ
АКАДЕМІЧНИЙ ДИСКУРС»:
методичний поради́чник здобувача
першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти**

Полтава 2021

УДК 811.111`24

Рецензенти:

Б. В. Стороха, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри романо-германської філології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

О. М. Беляєва, кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією Полтавського державного медичного університету

Друкється за ухвалою вченої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 13 від 17 червня 2021 р.)

Король Л., Черчата Л., Халявка Л. Самостійна робота з дисципліни «Іншомовний академічний дискурс»: порадник здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : метод. рекомєнд. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2021. 84 с.

У виданні подано загальні методичні поради здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які прислужаться в ході виконання завдань самостійної роботи з дисципліни «Іншомовний академічний дискурс» (англійська мова). Порадник стане в нагоді студентам, а також усім, кого цікавлять аспекти самостійної роботи студентів з дисциплін іноземномовної підготовки у закладі вищої освіти.

УДК 811.111`24

© Король Л., Черчата Л., Халявка Л.
© ПНПУ імені В. Г. Короленка

ЗМІСТ

ВСТУП	6
ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА З ІНОЗЕМНОМОВ- НИМ ТЕКСТОМ	8
САМОСТІЙНЕ ОПАНУВАННЯ НОВОЇ ЛЕКСИКИ	13
РОБОТА З ЛЕКСИКОГРАФІЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ	18
МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ПОВІДОМЛЕНЬ ТА ДОПОВІДЕЙ	21
ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ...	25
МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО НАПИСАННЯ ЕСЕ	43
МЕТОДИЧНІ ЗАУВАГИ ДО ВИКОНАННЯ ТЕСТІВ МНОЖИННОГО ВИБОРУ	47
ДОДАТКИ	73
ЛІТЕРАТУРА	82

ВСТУП

Самостійна робота студентів (СРС) із дисципліни «Іншомовний академічний дискурс» як цілеспрямоване набуття здобувачем першого (бакалаврського) рівня вищої освіти знань і вмінь під методичним керівництвом викладача – одна з форм організації освітнього процесу та першорядний засіб оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових аудиторних занять.

Академічний час для СРС, визначений навчальним планом, становить 60 год. (2/3 від загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення дисципліни).

Метою самостійної роботи є опанування студентом програмового матеріалу, створення умов для формування самостійності як риси характеру, котра відіграє визначальну роль у професійному становленні сучасного фахівця, здатного вільно орієнтуватись у швидкозмінному інформаційному просторі та основних жанрах іноземномовного академічного дискурсу.

Завдання СРС:

1. Удосконалювати навички й уміння в читанні, перекладі, інтеракції.
2. Розширити словниковий запас студентів до 3000 лексичних одиниць.
3. Поліпшити вміння студентів користуватись англо-українськими й українсько-англійськими словниками, довідковою літературою.
4. Систематизувати та поглибити знання граматичних норм сучасної англійської мови під час самостійного виконання навчальних вправ і завдань.
5. Розвивати уважне ставлення до структурних складників та мовних кліше, властивих таким жанрам академічного дискурсу, як повідомлення, наукова доповідь, есе, презентація.

Навчальний матеріал з дисципліни, опанований у ході СРС, виноситься на підсумковий контроль разом із контентом, який опрацьовувався під час проведення аудиторних занять.

Особливу увагу приділено завданням СРС, які сприяють опануванню студентами необхідними іноземномовними компетентностями, вокабуляром, граматичними конструкціями на рівні B2, а також стратегіями виконання типових тестових завдань Єдиного вступного іспиту до магістратури (ЄВІ). Такі тести містять завдання:

- на встановлення відповідності;
- з вибором однієї правильної відповіді;
- на заповнення пропусків у тексті.¹

Маючи за орієнтир окреслені пріоритети, пропонуване видання покликане допомогти студентам якісно підготуватися до підсумкового контролю з дисципліни.

Успішність самостійної роботи залежить від студента: його вмотивованості, рівня іноземномовної підготовки, вміння спланувати свій час, розвиненості навичок когнітивної діяльності з використанням сучасних інформаційних технологій.

Основні види СРС із дисципліни «Іншомовний академічний дискурс»:

1. Самостійна підготовка до аудиторних занять (виконання завдань і вправ, робота з текстами навчального посібника, прослуховування та перегляд матеріалів, розміщених у віртуальному класі на платформі G Suite).

2. Робота з текстами академічного дискурсу: читання, усний і письмовий переклад, інтерпретування та ін.

3. Опанування лексичних одиниць, виразів, використання активного вокабуляра за темою.

4. Самостійне створення елементів візуалізації (хмари слів, навчальних слайдів, презентації тощо),

¹ ЄВІ-2021. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-harakteristiki-testiv-yedinogo-vstupnogo-ispitu-z-inozemnih-mov-dlya-vstupu-v-magistraturu>.

5. Написання есе.
6. Підготовка тез та виголошення наукової доповіді.
7. Підготовка до написання тестів множинного вибору.
8. Пошук, підбір, аналітичний огляд текстових та електронних джерел інформації з метою виконання завдань.
9. Дослідницька робота й участь у студентських читаннях, науково-практичних конференціях, конкурсах та інших позааудиторних заходах, пов'язаних із застосуванням знань з іноземної мови.

Консультації. Студент може звертатися до чергового викладача кафедри загального та слов'янського мовознавства та іноземних мов Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка із запитаннями щодо СРС. Графік чергування викладачів затверджується на засіданні кафедри кожного семестру та оприлюднюється на дошці об'яв.

РОБОТА З ІНОЗЕМНОМОВНИМ ТЕКСТОМ

Текст (від лат. *textum* – тканина, сплетіння, поєднання) – це писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у тематичну і структурну цілісність. Отже, текст виступає обов'язковим складником комунікативного процесу, допомагає фіксувати, зберігати і передавати інформацію в просторі й часі.²

Тексти фіксують певний фрагмент людського досвіду та перебіг його осмислення, в них об'єднуються найважливіші ознаки найбільшої мовної одиниці: зв'язність, цілісність, єдність, завершеність; частина мовного потоку,

² Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 2-е вид, випр. і допов. Київ : Алерта, 2012. 696 с. URL : https://pidruchniki.com/1280052840615/dokumentoznavstvo/tekst_forma_realizatsiyi_movlenniyevoprofesiynoyi_diyalnosti.

фіксоване мовлення, результат мовлення.³ Оскільки текст є підґрунтям виникнення в нашій свідомості численних асоціацій і когнітивних структур, це дозволяє встановити, з яким світобаченням ми маємо справу⁴.

Як бачимо, текст – це вичерпне джерело інформації, тож на академічному терені читання, поряд з усним мовленням, залишається найпоширенішим способом іноземномовної комунікації.

Читання визначається в наукових лексикографічних джерелах як процес сприйняття текстової інформації та містить такі компоненти: «бачу» – «впізнаю» – «вимовляю» – «розумію» – «перекладаю»⁵.

Культура читання іноземномовного тексту – неодмінний компонент професійного саморозвитку. Її формуванню сприяє оволодіння стратегіями, що забезпечують ефективність читання, як-от: з'ясування мети читання; встановлення важливих аспектів у тексті; фокусування уваги на головному змісті; моніторинг дій з метою визначення рівня досягнутої мети; самоопитування; концентрування уваги на логічній структурі тексту.⁶ Читаючи англійськомовний текст, необхідно з'ясувати значення незнайомих слів, занотовувати ці значення (бажано на картках). Варто укладати та зберігати списки таких слів у формі окремих текстових документів, час від часу повторювати їх.

Завжди намагайтеся зрозуміти те, про що читаєте, усвідомити сутність прочитаного, бо «тільки осмислене запам'ятовування раціональне і продуктивне.»⁷

³ Текст. URL : <https://slovyk.me/search?term=%D1%82%D0%BA%D1%81%D1%82>

⁴ Методика викладання англійської мови : навч.-метод. посіб. для студентів вищих навч. закладів / уклад. Холод І. В. Умань : Візаві, 2018. 165 с.

⁵ Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Минск : ИКПАР, 2009. 448 с.

⁶ Brown, H. D. (2006) *Principles of Language Learning and Teaching*. London : Pearson Education. 410 p.

⁷ Головка Л. О. Самостійна робота студентів – шлях до підвищення якості знань. URL: <http://bcmc.kiev.ua/docs/studentmyselfwork.pdf>.

Залежно від матеріалу та мети читання розрізняють декілька його видів, як-от: ознайомлювальне, вивчальне, переглядове читання та ін.

Ознайомлювальне читання (читання з розумінням основного змісту тексту) пов'язане з вирізненням ключового і другорядного, з послідовністю змісту, розумінням не менше 75% основної інформації тексту. Такий різновид читання умовно називають процесом «діагонального» сприйняття іноземномовної інформації з тексту, який, зазвичай, читають про себе один раз. Особливостями цього способу читання є: високий темп ознайомлення з текстом; точність розуміння основного змісту.⁸

Тексти для ознайомлювального читання – доволі великі за обсягом (до 2500 слів), проте в мовному та змістовому сенсах не надто складні для розуміння, не перенасичені незнайомою лексикою (допускається 5–7% невідомих слів)⁹. Першорядним вважається розуміння головного («Мудрій голові досить дві слові», – вчить народна мудрість), а несуттєві деталі тексту варто залишати поза зоною уваги. Отож слід намагатися зрозуміти сюжетну лінію тексту, позицію автора, диференціювати основні факти та другорядну інформацію, розпізнати логічні зв'язки між частинами, семантизувати незнайомі слова шляхом здогадки, розпізнавання знайомих словотворчих елементів, інтернаціональних афіксів тощо.

Украй важливо самостійно вдосконалювати техніку ознайомлювального читання, збільшувати швидкість сприйняття чужоземного матеріалу.

Можна дати й таку загальну пораду: не обмежуйтеся текстами навчального посібника, приступайте до читання книжок, часописів, енциклопедій тощо. За умови

⁸ Єременко Т. Є., Трубіцина О. М., Лук'янченко І. О., Юмрукуз А. А. Навчання читання англійською мовою студентів мовних факультетів : навч. посіб. Одеса : Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2018. С. 17.

⁹ URL : https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/243360/mod_resource/content/2/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%AF.pdf.

регулярного читання, доможетеся посутнього розширення вокабуляру.

Вивчальне читання (читання з повним розумінням тексту) спирається на доглибне осмислення читачем текстової інформації, отож тексти для вивчального читання (науково-популярні, публіцистичні, художні, тексти прагматичного стибу, як-от: інструкції, рецепти, оголошення, листи та ін.), – складніші як за мовним матеріалом, так і за змістом. Вони містять пізнавальну інформацію та вимагають вичерпного аналізу змісту.

Вивчальне читання має бути вдумливим. Від розуміння окремих фактів тексту залежить перехід до розуміння логічних зв'язків, до домислювання інформації, яка в тексті виражена імпліцитно, до осмислення того, що може дати сприйнята інформація особі, яка читає. Тобто, читач застосовує особистий досвід. Сприймання лише окремих фактів і сюжетної лінії тексту – це розуміння на рівні значення. Поглиблене ж розуміння потребує високого рівня загальної культури.¹⁰ Одним із завдань такого читання є формування вмінь самостійно долати труднощі мовного та смислового характеру.¹¹ Вивчальне читання – це вдумливе читання, яке здійснюється у повільному темпі – 50–60 слів/хв., а його об'єктом є різнобічне осмислення інформації.

Переглядове читання (швидке читання з метою визначення засадничих ідей (skimming) / знаходження певної інформації (scanning)). Студент повинен швидко переглянути текст (швидкість до 500 слів/хв.), знайти потрібну факти, що підтверджують / спростовують / пояснюють / конкретизують певні предмети або явища) і сконцентрувати на ній свою увагу. Таке читання спрямовується й на виокремлення ключових слів, висловлень,

¹⁰ Єременко Т. Є., Трубіцина О. М., Лук'яненко І. О., Юмрукуз А. А. Навчання читання англійською мовою студентів мовних факультетів : навч. посіб. Одеса : Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2018. С. 8–9.

¹¹ Там само. С. 17

тверджень. Джерела для переглядового (вибіркового) читання – це, перш за все, газети, буклети, довідники, інші прагматичні матеріали.¹²

Тексти для переглядового читання можуть містити до 7% незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися з контексту, за словотвірними елементами або за співзвучністю з рідномовними відповідниками, тоді як для вивчального й переглядового читання – до 3% таких слів. Результатом читання є детальний, адекватний переклад англійськомовного тексту рідною мовою за допомогою словника.

Аналітико-критичне, творче читання спрямовується на формулювання запитань до тексту, аналіз фактологічного матеріалу, коментування та рецензування тексту. У ході творчого читання студент виявляє емоції, настрої, різнобічне розуміння твору, виконує завдання, які розкривають його креативний потенціал.

Кожен з означених видів читання має практичну вагу в підготовці активного читача та потребує таких умінь:

- здогадуватися про значення незнайомих слів на основі словотворчих ознак і контексту;

- здогадуватися про значення інтернаціональної лексичних одиниць;

- знаходити знайомі граматичні форми та співвідносити їх із рідномовними еквівалентами;

- застосувати фахові та загальнокультурні знання для значенневої / мовної здогадки як прийому самостійної семантизації іноземномовного слова .

Навички читання можна вважати сформованими, якщо читач може вилучити необхідну інформацію з будь-якого типу іноземномовного тексту.

¹² URL : https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/243360/mod_resource/content/2/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%AF.pdf.

САМОСТІЙНЕ ОПАНУВАННЯ НОВОЇ ЛЕКСИКИ

З огляду на те, що одним із питомих маркерів мовної освіти ХХІ століття є лексичний запас мовця, здобувач вищої освіти повинен самостійно працювати над формуванням іноземномовної лексичної компетенції.

Лексика – це словниковий склад мови; провідний компонент мовленнєвого спілкування. Мінімальною одиницею навчання на лексичному рівні є лексична одиниця (ЛО). До лексичних одиниць належать: слова (наприклад: *university, lecture, term* та ін.); сталі словосполучення (наприклад: *five-o'clock tea, one-way ticket* та ін.); фразеологізми (як-от: *It's raining cats and dogs*); клішовані звороти (наприклад: *With pleasure; Don't mention it* та ін.), які підлягають цілісному засвоєнню у мовленні.¹³

За І. Холод, обсяг активного словника може бути різним у різних видах спілкування: для підтримки елементарної бесіди – 300 ЛО; для бесіди на загальну тему – 1000 ЛО; володіння 2500 ЛО забезпечує високий розмовний рівень, а от для розуміння будь-якого неспеціального тексту вам знадобиться від 8000 ЛО.¹⁴

Опанування ЛО пов'язане із семантизацією – розкриттям значення слова у суголоссі з його звуковою (вимова) та графічною (написання) формами. Пам'ятайте, що лексики неможливо навчити, її необхідно вивчити. При цьому важливо враховувати логічну залежність значення кожного окремого слова від змісту всього висловлювання. Оволодіння навичками смислової здогадки необхідне при безперекладному читанні літератури іноземною мовою. Необхідно докладати зусиль, щоб розуміти значення

¹³ Методика викладання англійської мови : навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. закладів / уклад. Холод І. В. Умань : Візаві, 2018. С. 43.

¹⁴ Там само С. 44.

незнайомих слів, спираючись на свої знання в галузі словотворення й осмислюючи слова, що мають подібні форми в рідній та іноземних мовах. Підставою для розуміння похідних слів, утворених із знайомих студентіві елементів, є знання найпоширеніших афіксів і вміння поєднувати специфічне смислове навантаження, яке вони несуть у собі, із значенням основи слова.¹⁵

Перш ніж нове слово стане складником активного запасу мовця, його опрацьовують шляхом розпізнавання в різних контекстах, відтворення орфографічної та фонологічної форми власне слова та похідних лексем, запам'ятовування максимальної кількості словосполук, до складу яких входить ЛО.

Аби запам'ятати якнайбільшу кількість нових ЛО та фраз, можна використовувати онлайн-сервіси для створення та застосовування флеш-карток та навчальних ігор (Anki, Quizlet, Cerego, Mnemosyne, Memrise, SuperMemo, Duolingo та ін.). Мобільні додатки вможливають використання лексичних тренажерів, котрі працюють за принципом інтервального повторення ЛО, поданих у розподілених за групами флеш-картках, у будь-якому місці та в зручний для студента час. Так, безкоштовною платформою Quizlet щомісяця послуговуються понад 30 мільйонів користувачів із понад 130 країн світу.

Відповідно до «Програми єдиного вступного іспиту з іноземних мов для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра», лексичний мінімум здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти складає від 2 500 одиниць та кореспондується з наведеними нижче сферами спілкування.¹⁶

¹⁵ Єременко Т. Є., Трубіцина О. М., Лук'янченко І. О., Юмрукуз А. А. Навчання читання англійською мовою студентів мовних факультетів : навч. посіб.

Одеса : Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2018. С. 20.

¹⁶ Програма єдиного вступного іспиту з іноземних мов для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра. URL: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/03/nakaz-MON-vid-28.03.2019-411.pdf>.

**Сфери спілкування і тематика текстів для читання
і використання мови¹⁷**

I. Особистісна сфера

Повсякденне життя і його проблеми.

Сім'я. Родинні стосунки.

Характер людини.

Помешкання.

Здоровий спосіб життя.

Дружба, любов.

Стосунки з однолітками, у колективі.

Світ захоплень.

Дозвілля, відпочинок.

Особистісні пріоритети.

Плани на майбутнє, вибір професії.

II. Публічна сфера

Погода. Природа. Навколишнє середовище.

Життя в країні, мову якої вивчають.

Подорожі, екскурсії.

Культура й мистецтво в Україні та в країні, мову якої вивчають.

Література в Україні та в країні, мову якої вивчають.

Засоби масової інформації.

Молодь і сучасний світ.

Людина і довкілля.

Одяг.

Покупки.

Харчування.

Науково-технічний прогрес, видатні діячі науки.

Україна у світовій спільноті.

¹⁷ Укладено на основі «Програми єдиного вступного іспиту з іноземних мов для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра».

Свята, пам'ятні дати, події в Україні та в країні, мову якої вивчають.

Традиції та звичаї в Україні та в країні, мову якої вивчають.

Видатні діячі історії та культури України та країни, мову якої вивчають.

Визначні об'єкти історичної та культурної спадщини України та країни, мову якої вивчають.

Музеї, виставки.

Живопис, музика.

Кіно, телебачення, театр.

Обов'язки та права людини.

Міжнародні організації, міжнародний рух.

III. Освітня сфера

Освіта, навчання, виховання.

Студентське життя.

Система освіти в Україні та в країні, мову якої вивчають.

Робота і професія.

Іноземні мови в житті людини.

Самостійну роботу над збагаченням лексичного запасу доцільно підпорядкувати такому алгоритмові:

- перевірте значення нового слова (виразу) за словником;
- випишіть слово у початковій формі з належною граматичною характеристикою, а саме: іменники – в однині, дієслова – у початковій формі (одразу занотовуючи три форми неправильних дієслів); прикметники і прислівники – у позитивному ступені порівняння), запишіть транскрипцію слова чи скористайтеся комп'ютерною програмою запам'ятовування нових слів (MoDic; Quizlet; Мій Словник; Remember; Memrise; Magoosh English Vocabulary Flashcards тощо). Завдяки переліченим програмам ваш смартфон стане помічником у справі запам'ятовування і повторення слів. У процесі такого самонавчання інтернет не потрібний, словники зберігаються на пристрої зі звуком. Перевагою є те, що

додатки адаптуються до користувача і тренують саме ті слова англійської мови, з якими в нього виникли труднощі.

– переконайтеся, що вимовляєте нову ЛО правильно, кількаразово повторіть слово за диктором. Радимо вам скористатися електронним орфоепічним словником англійської мови: URL : <http://www.howjsay.com/?&wid=-991&flash=y> (нагадуємо: цей та інші словники розміщено в електронній бібліотечці курсу на платформі G Suite);

– складіть кілька словосполучень або речень із новим словом.

Нині у самостійну роботу з іноземномовною лексикою все частіше інкорпуються матеріали навчальних сайтів (наприклад, URL : <https://www.merriam-webster.com/>; <http://bbc.co.uk/worldservice/learningenglish> та ін.), які дозволяють скористатися не лише безперервно оновлюваним текстовим контентом, а й аудіо- та відео, вправами на засвоєння лексики, тематично скомпонованими блоками загальнонавчального та спеціального вокабуляру.

Інноваційним знаряддям СРС є й мобільні додатки, електронні книжки, навчальні програми, які осучаснюють традиційне освітнє середовище, надають можливість вільного вибору місця, часу, форм самостійного навчання. Крім того, у віртуальних навчальних середовищах забезпечено можливість створення студентом власного глосарію, переважно термінологічного або тлумачного, а мова дикторів-носіїв англійської мови є взірцем для вимовляння звуків, правильного інтонаційного оформлення слів.

Закарбуйте в пам'яті аксіому: без багатого словникового запасу вивчити англійську мову не вдасться, тож працюйте над цим якомога більше.

РОБОТА З ЛЕКСИКОГРАФІЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ

Одним із найважливіших умінь ефективно працювати з інформацією є вміння орієнтуватись у лінгвістичних словниках: розуміти структуру словникової статті, умовні позначення, вміти відшукувати потрібне слово.

Словники – це зібрання слів, розташованих у певному порядку (алфавітному, тематичному, гніздовому тощо). Вони, як переконують З. Мацюк та Н. Станкевич, є одним із засобів нагромадження результатів пізнавальної діяльності людства, показником культури народу. Словники виконують інформативну та номінативну функції: вони універсальні інформаційні джерела для розуміння того чи того явища та найпевніша консультація щодо мовних норм.¹⁸

Окрім розуміння значення ЛО, словник допомагає:

- опанувати вимову слова та вивчити його форми (наприклад, минулий час, множину);
- довідатися про етимологію, синоніми / антоніми;
- усвідомити стилістичну приналежність слова;
- вивчити низку словосполук із новим словом.

Для того, щоб успішно користуватися двомовним словником і швидко знаходити слова, необхідно:

1. Досконало знати англійський алфавіт, адже слова в текстових англо-українських глосаріях розташовані за алфавітом. Тим, хто не зовсім упевнений у своїх знаннях, можна порекомендувати написати абетку на вертикальну смужку паперу та мати її перед очима при роботі з текстовим лексикографічним джерелом.

2. Уміти знаходити початкову форму слова. При пошукові слів потрібно зважати на те, що у словнику лексеми

¹⁸ Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування : навч. посіб. Київ : Каравела, 2007. С. 42.

подаються в початкових формах, тоді як у тексті вони зустрічаються здебільшого в похідних формах. До найуживаніших похідних форм належать:

- множина іменників;
- ступені порівняння прикметників;
- третя особа однини дієслів у Present Simple;
- II і III форми дієслів англійської мови (правильних і неправильних);
- дієслівна форма із закінченням *-ing*;
- форми, утворені за допомогою афіксації (префіксів і суфіксів).

3. Важливо навчитися безпомилково визначати частини мови належність слова. В англійській мові за формою слова часом складно визначити, якою саме частиною мови воно є. Так, для слова *work* словник указує: 1. *n* – *робота, праця* 2. *v* – *працювати*.

Різні граматичні значення слів позначаються переважно за допомогою службових слів, тобто артиклів, прийменників, або визначаються функцією слова в реченні.

Частина мови позначається арабськими цифрами й умовними позначеннями. Найуживаніші з-поміж них такі:

n (noun) – іменник

pron (pronoun) – займенник

a (adjective) – прикметник

v (verb) – дієслово

adv (adverb) – прислівник

prep (preposition) – прийменник

conj (conjunction) – сполучник

pl (plural) – множина

pp (past participle) – дієприкметник II

(Повний список скорочень зазвичай знаходиться на початку текстового словника).

Нині з паперовими словниками конкурують електронні.

Провідні лінгводидакти все частіше стверджують, що саме використання електронних словників дозволяє побороти традиційні суперечності лексикографії: між обсягом словника та зручністю користування ним; між повнотою опису лексичного значення і відповідністю ілюстративного матеріалу словника мовно-культурній ситуації; між обширами лексикографічної концепції словника й обмеженістю його лексичної бази.¹⁹

Безсумнівні переваги комп'ютерних словників полягають: по-перше, в значному обсязі; по-друге, в наявності багатого ілюстративного матеріалу; по-третє, в озвученні правильної вимови заголовного слова в електронному корпусі словникової статті, доступності всебічної інформації про синоніми, антоніми, відмінювання заданого слова, про приклади його слововживання в контексті; по-четверте, в раціональному структуруванні інформації завдяки її зонуванню гіпертекстовими технологіями. Деякі словники дозволяють перекладати слова, не виходячи з текстового редактора (або іншої програми Office). При цьому користувач може не лише знайти слово, а й порівняти словникові статті одночасно в десятках словників та отримати детальне уявлення про сферу його побутування.²⁰

Засоби мультимедіа дозволяють уникнути невинувато довшого пошуку лексичної одиниці, а доступність і простота у використанні робить цей тип словників надійним помічником студента у самостійній роботі з дисципліни «Іншомовний академічний дискурс».

¹⁹ Помирча С. В., Пучков І. Р. Інформаційні технології і засоби навчання, 2017, Том 59, №3. С. 103–111.

²⁰ Костікова І. Упровадження електронних словників у процесі навчання англійської мови. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2018, № 2 (76). URL : <https://pedscience.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2018/05/3-1.pdf>.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ПОВІДОМЛЕНЬ ТА ДОПОВІДЕЙ

Повідомлення та доповіді – важливий елемент самостійної роботи в контексті іноземномовного академічного дискурсу.

Доповідь узагальнює наукову інформацію, досягнення, відкриття чи результати наукових досліджень. Заслуховуються на різноманітних наукових зібраннях – конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.²¹ Повідомлення – це «невелика доповідь на якусь тему».²²

Корисні поради стосовно цих жанрів дав знаменитий канадський учений Г. Сельє²³:

– Перші кроки на науковому терені – найважчі. Не розпочинайте таку роботу, якщо ви втомлені; нехай напередодні у вас буде досить часу, щоб привести все в повну готовність. А потім, ранком, починайте.

– Не починайте писати, коли ентузіазму – задосить, а от аргументів бракує.

– Уважно поставтеся до формулювання назви доповіді, яка має бути зрозумілою навіть нефакхівцям.

– У викладі не годиться оминати незвичне слово, якщо воно ліпше за будь-яке інше здатне передати вашу думку, проте варто уникати жаргону.

До цього кола мудрих зауваг додаємо й такі:

– Першою чергою, визначте, що саме готується розглянути в доповіді.

– Сформулюйте тему, окресліть коло питань, які вона охопить.

²¹ Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування : навч. посіб. Київ : Каравела, 2007. С. 65.

²² Там само.

²³ Сельє Г. От мечты к открытию: Как стать ученым : пер с англ. Москва : Прогресс, 1987. 368 с.

– Складіть план майбутньої доповіді / повідомлення. При складанні плану треба пам'ятати, що його пункти віддзеркалюють основні мікротеми тексту. Перший та останній пункти співвідносяться як вступ та висновки. Формулювання назв мають бути чіткими. Пункти складного плану можна розбивати на підпункти.

– Доберіть іноземномовні джерела, що відповідають темі (твори авторитетних учених у галузі, публікації останніх років).

– Опрацюйте й узагальніть теоретичну інформацію та фактичний матеріал з якомога більшої кількості джерел.

– Уважно прочитайте відібрані тексти і позначте (скопіюйте в окремий текстовий документ) думки, які буде зацитовано.

– Напишіть чорновий варіант повідомлення / доповіді відповідно до плану, покликаючись на дібрану інформацію.

– Скрупульозно сформулюйте висновки.

– Кілька разів перечитайте свій текст, виправте наявні лексико-граматичні помилки, стилістичні хиби.

– Переконайтеся, що він підпорядкований головній ідеї дослідження, віддзеркалений у назві.

– Оформіть чистовий варіант повідомлення / доповіді відповідно до вимог.

Пошук та опрацювання літератури неодмінно вимагає навичок конспектування. Варто дотримуватися таких основних правил складання конспекту²⁴:

– Супроводжуйте читання відмічанням незрозумілих або незнайомих слів, нових імен, дат.

– Запишіть бібліографічні дані книжки (статті), над якою працюєте.

– Поділіть текст на логічно-сміслові частини під час повторного читання.

²⁴ Культура ділового мовлення : практикум / за ред. Н. Д. Бабич. Чернівці, 1997. С. 35.

– Читайте відзначені частини, дайте їм заголовки, складіть простий детальний план – послідовний перелік основних думок автора.

– Намагайтеся перефразувати думки автора своїми словами.

– Під час конспектування тексту великого обсягу на полі вказуйте сторінки книжки, з яких законспектовано основні положення.

– На полях помічайте значення нових та незнайомих слів, понять, а також записуйте власні думки, коментарі щодо прочитаного.

Неухильно дотримуйтеся правил структурування наукового тексту. Правильно написана доповідь матиме чіткий поділ на:

1. Вступ, у якому обґрунтовується вибір теми і визначається аспект, який буде досліджено автором.

2. Основну частину – розкривається тема, викладаються важливі теоретичні положення, наводяться покликання на опубліковані праці з тематики дослідження, формулюються судження автора.

3. Висновки – наводяться найважливіші практичні результати проведеного дослідження / можливості їхнього практичного використання у навчально-виховному процесі або іншій галузі. У висновках автор викладає лише власні думки, отож вони не містять цитувань або покликань на чужі міркування.

У списку використаних джерел розташовують їхній повний бібліографічний опис. Зауважуємо: 30–40% джерел мають бути опубліковані впродовж останніх п'яти років.

Покликання на джерела у тексті подаються в квадратних дужках – наводять порядковий номер праці, відтак через кому – номер сторінки, на якій міститься цитата, наприклад [53, р. 156].

Працюючи з рукописом доповіді, не зайве ознайомитись із словниковими визначеннями основних понять,

науковими постулатами, висвітленими на сторінках фахових часописів, науково-методичної періодики, в електронних енциклопедіях, журналах, збірках матеріалів науково-практичних конференцій тощо.

Кожна цитата, кожне запозичення інтелектуального набутку іншого автора (авторів) мають супроводжуватися позначенням порядкового номеру джерела у списку літератури та номером сторінки (номерами сторінок), на яких цей матеріал опубліковано, або електронної адреси та дати звернення до ресурсу. Тож доцільно створити на робочому столі ПК папку та накопичити цифрові копії джерел, які можуть знадобитися при написанні тексту. В окремому документі слід записувати точні вихідні відомості тієї чи тієї праці (прізвище автора, повну назву статті / книги, рік видання та видавництво, загальну кількість сторінок), електронну адресу тощо, аби не втратити вихідні дані джерела та без повторного пошуку оформити список використаних джерел.

Новочасна родзинка підготовчого етапу – скористатися бібліографічним менеджером (або референс менеджером), тобто програмою з відкритим вихідним кодом. Така програма дозволяє користувачеві збирати, впорядковувати та організовувати інформацію для власної дослідницької роботи з усіх типів джерел, що показані в браузері (книги та статті в форматі PDF, веб-сторінки, текстові файли, музичні, відео файли тощо). Так, наприклад, безкоштовна програма Zotero (додаток до браузера Firefox), дозволить вам структурувати дібрані для дослідження дані, розташувавши їх у папках, не перевантажувати комп'ютер безліччю файлів. Щоб установити згадану програму на свій ПК, перейдіть за посиланням: <https://www.zotero.org/>.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Презентація – це метод унаочнення короткої наукової доповіді з використанням аудіовізуальних і мультимедійних засобів.

Як комп'ютерний документ або послідовність слайдів, що змінюють один одного, презентація звичайно містить текст, ілюстрації до нього і демонструється на великому екрані за допомогою мультимедійного проєктора.

Програма PowerPoint, що входить до пакета Microsoft Office, дозволяє створювати презентації з ефектами анімації окремих об'єктів (тексту, фотографій, малюнків), зі звуковим супроводом, демонстрацією відеофрагментів та використанням гіперпосилань для зміни визначеної послідовності демонстрації слайдів. Програма надає можливості малювання простих об'єктів, унесення зміни до малюнків і світлин, відображення графіків і діаграм, на основі розробленої презентації забезпечується можливість її друкування в різних формах.²⁵

Алгоритм створення презентації в PowerPoint такий:

- Відкрийте програму.
- Виберіть дію:
 - а) виберіть елемент *Нова презентація*, щоб створити презентацію;
 - б) виберіть один із шаблонів або завантажте потрібний шаблон;
 - в) виберіть елемент *Огляньте разом*, далі натисніть кнопку *Створити*, щоб переглянути поради з роботи в програмі PowerPoint.
- Додайте слайд:

²⁵ Методика проєктування, створення та використання навчальних мультимедійних презентацій. *Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання* : посіб. / Жалдак М. І., Шут М. І., Жук Ю. О. та ін. / за ред. : Жука Ю. О. Київ : Педагогічна думка, 2012. С. 78–79.

- а) виберіть той слайд, за яким потрібно вставити новий;
 - б) виберіть *Основне* > *Створити слайд*;
 - в) виберіть макет і введіть потрібний тип у розкритому списку.
- Додайте та форматуйте текст:
- а) встановіть курсор у потрібному місці та наберіть текст;
 - б) виділіть текст і виберіть дію на вкладці *Основне*: *Шрифт*, *Розмір шрифту*, *Жирний*, *Курсив*, *Підкреслений* ...;
 - в) щоб створити маркований або нумерований список, виділіть текст, а потім натисніть кнопку *Маркери* або *Нумерація*.
- Додайте зображення, фігури або діаграми:
- а) перейдіть на вкладку *Вставлення*.
 - б) щоб додати зображення: натисніть кнопку *Зображення*, знайдіть потрібне, натисніть кнопку *Вставити*.
 - в) щоб додати фігуру, графічний об'єкт або діаграму: виберіть фігури, піктограми, рисунки SmartArt або діаграму.
 - в) виберіть потрібний варіант із запропонованих.

Зауважимо, що PowerPoint – не єдина програма для створення презентацій. Є й інші сучасні онлайн-ресурси, які прислужаться для підготовки якісної презентації для вашого виступу.

Так, сайт Prezi – помічник тому, хто прагне швидкого та добірного результату. Ресурс має бібліотеку зображень, діаграм, графіків і макетів, які можна легко налаштувати – онлайн-сховище для інтерактивних презентацій, завдяки якому ви зможете їх поширювати. Платформа англійськомовна.²⁶ Сервіс Canva надає сотні дизайнерських макетів. Якщо їх забракне, можна завантажити потрібний елемент з колекції зображень користувача. Canva дозволяє змінювати

²⁶ На заміну Power Point: сучасні програми для створення презентацій.
URL : <https://chmnu.edu.ua/na-zaminu-power-point-suchasni-programi-dlya-stvo-rennya-prezentatsij/>.

фон, редагувати зображення, вибирати шрифти.²⁷ Подібні спектри контенту пропонують такі програми, як Crello, Keynote, Piktochart, Slides, Seidat, Office Sway, Haiku Deck, Google презентації.²⁸

Яким би ресурсом ви не скористалися, презентація повинна мати головну мету – проілюструвати основні положення виступу.

Загальні вимоги до оформлення слайдів такі:

- достовірність інформації;
- пропорційне співвідношення основної та допоміжної інформації (великі тексти, довгі складнопідрядні речення варто замінити тезами та доречними ілюстраціями);
- найважливіша інформація повинна розташовуватись у лівому верхньому кутку слайда, найменш важлива – в лівому нижньому кутку слайда);
- використання різних форм подання інформації (тексти, таблиці, діаграми тощо);
- контрастність фону й тексту;
- легка прочитуваність тексту;
- відсутність анімації або, за крайньої потреби, єдиний стиль анімації в межах презентації. Неприпустимо застосовувати більше, ніж один ефект анімації, адже це відволікає та втомлює аудиторію.

Мав рацію Дж. Льюїс, який сформулював такі вимоги до презентацій.²⁹

- кожен слайд має відобразити одну думку;
- текст мусить складатися з коротких слів та простих речень;
- рядок повинен містити 6–8 слів;
- всього на слайді має бути 6–8 рядків;
- загальна кількість слів не повинна перевищувати 50;

²⁷ На заміну Power Point: сучасні програми для створення презентацій.
URL : [https://chmnu.edu.ua/na-zaminu-power-point-suchasni-programi-dlya-stvo-
ren](https://chmnu.edu.ua/na-zaminu-power-point-suchasni-programi-dlya-stvo-
ren)

²⁸ Там само.

²⁹ URL : http://hmapo-pedagogics.kh.sch.in.ua/news/id/12_nya-prezentatsij/.

- дієслова мають бути вжиті в одній часовій формі;
- заголовки покликані привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні ідеї слайда;
- у заголовках мусять бути і великі, і малі літери (а не тільки великі);
- слайди мають бути не надто яскравими;
- кількість блоків статистичних даних на слайді – не більше чотирьох;
- підпис до ілюстрації розміщується під нею, а не над нею;
- усі слайди презентації виконують в одному стилі.

При виборі кольорової гами для презентації радять урахувати фізіологічні особливості людини щодо сприйняття кольорів. Так, теплі (стимулювальні) кольори збуджують, діють як подразники (у порядку спадання інтенсивності впливу: червоний, помаранчевий, жовтий); холодні (дезінтегрувальні) кольори заспокоюють, викликають сонливий стан (у тому самому порядку: фіолетовий, синій, блакитний, синьо-зелений, зелений); нейтральні кольори: світло-рожевий, жовто-зелений, брунатний.³⁰

Традиція нашого сприйняття пов'язана з тим, що фон має бути світлим, а текст – темним. Цей контрастний образ прийшов від «книжкового» тексту.³¹ Саме в друкованих текстах простежуємо максимальний контраст: чорний – білий. Він узвичаєний, він не стомлює око. Проте сприйманню тексту з екрана властива дещо інша специфіка, позаяк екран генерує випромінювання і різкий контраст кольору та фону вкрай не бажаний.

Поєднання кольорів тексту і фону повинно забезпечувати зоровий комфорт, адже окремі komponування кольорів здатні спричинити емоційний стрес (такими, наприклад, вважаються яскраво-зелені символи на червоному тлі).

³⁰ Основні вимоги до змісту, оформлення та застосування мультимедійних презентацій. URL: <http://hmapo-pedagogics.kh.sch.in.ua/news/id/12>.

³¹ Городецький В. І. Мультимедійна презентація : методичні рекомендації. 2-ге вид., переробл. і доповнене. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. С. 35.

При створенні презентації необхідно зважати й на такі вимоги:³²

- кольорова гама має бути єдиною для всіх слайдів;
- добір кольорової схеми презентації – це визначення двох основних функціональних кольорів: для фону та для тексту;

- вдале поєднання кольорів шрифту і фону: білий на темно-синьому, чорний на білому, жовтий на синьому;

- можна обрати фон і колір в одній гамі, тобто зробити фон максимально світлим, а шрифт – темним;

- фон повинен зацентувати увагу на інформації слайду, але не відволікати від неї;

- будь-який фоновий малюнок втомлює, а відтак знижує ефективність сприйняття даних;

- фон презентації у вигляді анімованого об'єкта заважає сприйняттю текстової інформації;

- чіткі, яскраві малюнки або світлини краще запам'ятовуються;

- будь-який другорядний анімаційний об'єкт відволікає, порушує динаміку глядацької уваги;

- фоновий супровід нерелевантних звуків (пісень, мело-дій) швидко втомлює, різко знижує продуктивність сприймання інформації, яку прагне донести доповідач.³³

У дизайні презентації важливо правильно вибрати шрифт. Варто дотримуватися таких правил:³⁴

- кожен шрифт несе властиве йому змістове навантаження: **напівжирний** шрифт – назви складників змісту; *курсив* – логічний наголос, зокрема для формулювання основних положень, визначень тощо; «прямий» звичайний – основний масив інформації;

- шрифти Verdana (за висновком учених з лабораторії ергономіки зору (США), Verdana визнаний кращим

³² Основні вимоги до змісту, оформлення та застосування мультимедійних презентацій. URL: <http://hmapo-pedagogics.kh.sch.in.ua/news/id/12>.

³³ Там само.

³⁴ Там само.

шрифтом для читання тексту з екрану), Tahoma, Bookman спеціально розроблені для створення презентацій та використання на веб-сторінках, Times New Roman легко зчитується, тому його використовують для друку тексту; Arial краще виглядає у заголовках та колонтитулах;

- на одному слайді не рекомендується використовувати більше трьох шрифтів;

- математичні формули подають шрифтом, близьким до Times New Roman, усі змінні – курсивом, а решта – дужки, знаки математичних дій, усталені назви функцій (sin, cos тощо) – звичайним «прямим» шрифтом;

- для числових даних доцільно використовувати числовий формат з роздільником груп розрядів. Якщо дані є дробовими числами, то число десяткових знаків, повинне бути однакове для всієї групи цих даних. Числа слід округлювати, якщо точна величина несуттєва. Наприклад, 12 % запам'ятовується набагато краще, ніж 12,3 % або 12,347 %.

- кегль шрифту залежить від типу, фону презентації, проєкційного обладнання; оптимальний розмір шрифтів презентації – від 22 пт.

Першорядний елемент дизайну – розташування інформації на слайді, тож, створюючи слайд, необхідно враховувати таке:³⁵

- текст великого обсягу, розташований на одному слайді, важко читати та майже неможливо запам'ятати (слухачі здатні одноразово закарбувати в пам'яті не більше трьох фактів, висновків, визначень). Захарашення текстом слайду створює враження, що доповідач не володіє матеріалом, отож потребує розлогих підказок на екрані;

- у текстовому блоці презентації неухильно дотримуйтеся правил орфографії, пунктуації; не ставте знак «крапка» в заголовках, не плутайте дефіс і тире.

³⁵ Основні вимоги до змісту, оформлення та застосування мультимедійних презентацій. URL : <http://hmapo-pedagogics.kh.sch.in.ua/news/id/12>.

– тексти слайдів мають доносити основні положення доповіді тезово, а не дослівно;

– не друкуйте весь текст слайду прописними літерами. **ТЕКСТ, НАПИСАНИЙ ЛИШЕ ПРОПИСНИМИ ЛІТЕРАМИ, УКРАЙ ВАЖКО СПРИЙМАТИ;**³⁶

– таблиці намагайтеся не розривати, розмішуючи їхні окремі частини на різних слайдах. Якщо ж цього не уникнути, на кожному наступному слайді обов'язково продублюйте функціональні й змістовні поля таблиці;

– під час розміщення таблиці як об'єкта та пропорційній зміні її розміру, реальний розмір шрифту повинен бути не менше 18 пт;

– таблиці та діаграми завжди розмішуйте на світлому або білому фоні;

– діаграми створюються з використанням майстра діаграм табличного процесора MS Excel;

– дані й підписи діаграми не повинні зливатися з її графічними елементами;

– для того, щоб виокремити значущу інформацію на діаграмі / графіку, використовуйте найконтрастніший колір;

– під час створення графіка необхідно зважити на те, що лінія графіка має бути товща, ніж вісь абсцис чи ординат, яка, своєю чергою, має бути товщою, ніж горизонтальні та вертикальні лінії координатної сітки³⁷.

Не ігноруйте того факту, що інформація, особливо при переглядовому читанні, сприймається відповідно до руху ока: зліва направо і зверху вниз.

Око людини в процесі сприйняття тексту та об'єктів його візуалізації здійснює впорядковані рухи, що складаються із горизонтальних або вертикальних зміщень, кількість яких повинна бути мінімальною. Проектуючи слайди, слід враховувати особливості біомеханіки ока,

³⁶ Основні вимоги до змісту, оформлення та застосування мультимедійних презентацій. URL : <http://hmapo-pedagogics.kh.sch.in.ua/news/id/12>.

³⁷ Там само.

зокрема, його природну схильність до легкого і швидкого горизонтального руху та повільнішого вертикального та діагонального. У публікаціях сучасних дослідників та методистів доведено, що рівень запам'ятовування інформації залежить від її розташування на екрані.

Отже, найважливіша інформація має розміщуватися зверху ліворуч.

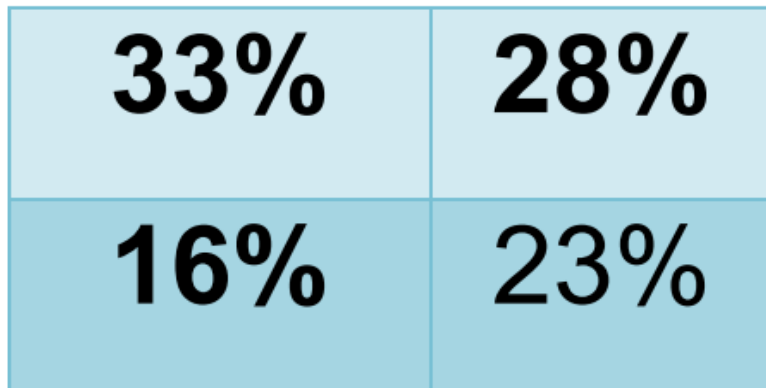

Рис. 2 Обсяг запам'ятовування інформації, розміщеної на екрані.³⁸

Якщо текст першорядний, а графіка – побічна ілюстрація до нього, то належить розмістити текстовий фрагмент у лівому верхньому квадраті слайда, а графічний об'єкт – внизу праворуч. Якщо ж саме графічний об'єкт слугує смисловою домінантою слайда, а текст коментує малюнок, то зображення розташовуйте зверху ліворуч, а текст – внизу праворуч та під малюнком.

Навчальна презентація студента обов'язково починається з титульного слайда, на якому зазначають: назву профільного міністерства, повну назву закладу вищої освіти, назву структурного підрозділу, тему презентації, прізвище, ім'я автора, місто, рік.

³⁸ Городецький В. І. Мультимедійна презентація : методичні рекомендації. 2-ге вид., переробл. і доповнене. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. С. 33.

Відповідно до канонів академічної доброчесності, останній слайд презентації повинен містити перелік основних джерел отриманої інформації та зображень. Якщо під час презентації ви не зможете відповісти на запитання про те, звідки одержано ту чи ту інформацію, зазначає В. Городецький, це поставить під сумнів компетентність презентанта, і викличе недовіру до проєкту.³⁹

Класична модель усної презентації складається із двох частин: підготовки та власне презентації (виголошення доповіді, яке супроводжується демонструванням мультимедійного наробку).

Під час підготовки до усної презентації необхідно:

- визначити мету доповіді (чи готуєтеся поінформувати, довести щось, переконати в чомусь і т. ін.);
- скласти план доповіді;
- написати тези доповіді й обміркувати, які саме змістові та лексичні засоби зв'язності варто використати для логічного переходу від однієї частини до другої, від однієї головної думки / ідеї до другої;
- спрогнозувати, чи буде слухачам цікавою інформація, яку ви готуєтеся презентувати;
- добре продумати вступ та кінцеву частину доповіді, адже від них значною мірою залежить ефективність презентації;
- перед презентацією бажано прочитати доповідь уголос, звернувши увагу на вимову, логічні наголоси та ін.

Проведення презентації, як відзначає Ю. Сурмін⁴⁰, складається з чотирьох функціонально нетотожних частин:

Вступ. Завдання промовця – сподобатися, викликати довіру до себе, а відтак і до теми виступу. У вступі неодмінно констатувати, про що і чому йтме мова у виступі, зазначити необхідний час (в межах чинного регламенту).

³⁹ Городецький В. І. Мультимедійна презентація : методичні рекомендації. 2-ге вид., переробл. і доповнене. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. С. 18.

⁴⁰ Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. Київ : НАДУ, 2008. 184 с.

Основна частина. Завдання промовця – окреслити ситуацію, запропонувати свій підхід до проблеми, закликати до відповідних рішень і дій, указавши на переваги своєї пропозиції / досяжність результату.

Висновок. Завдання промовця – резюмувати дослідницькі набутки, пропозиції та їхні переваги, звертаючись до аудиторії вже як до ознайомленої з вашою ідеєю в цілому.

Відповіді на запитання. Завдання промовця – усунути суперечності та непорозуміння, уточнити деталі, які зацікавили слухачів.

Отже, ваша презентація матиме таку структуру:

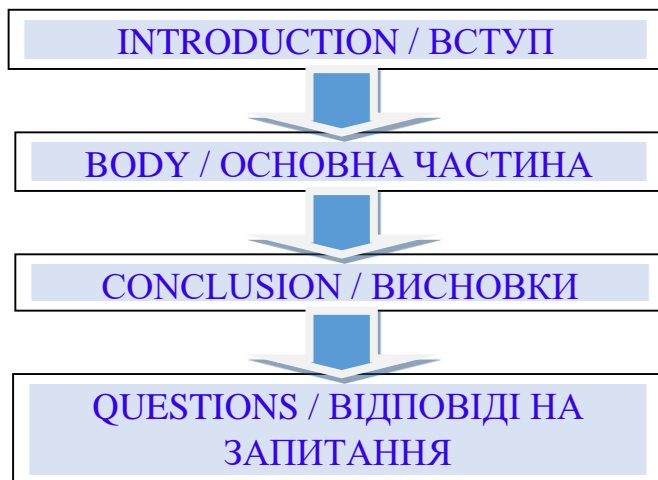

Рис. 1 Структура презентації.

У вступі визначається тема та мета презентації, аудиторії повідомляється час, який займе ваша доповідь. Далі коротко окреслюються питання, які будуть розглядатися.

Основна частина містить інформацію, розподілену на декілька завершених за змістом складників (відповідно до кількості аргументів, які розглядаються).

У висновковій частині узагальнюється піднята проблема, надаються основні практичні рекомендації.

Щоб презентація / доповідь була цікавою слухачам, радимо дотримуватися таких правил:

1. Привітайте аудиторію, відрекомендуйтеся; назвіть аспект вашого дослідницького інтересу.

2. Врахуйте те, що успішною буде доповідь, яку не читають з паперу чи монітора. Для цього, необхідні кілька самостійних репетицій. Під час таких управлень перевіряйте, чи відповідає ваш виступ регламентові за допомогою таймера. За необхідності, відкорегуйте обсяг доповіді та кількість слайдів.

3. Записуйте свої тренувальні виступи на диктофон. Це дасть змогу помітити й усунути наявні орфоепічні помилки на підготовчому етапі.

4. Після запам'ятовування тексту, досягнення бездоганної чіткості вимови й інтонування, обміркуйте перспективи для імпровізації.

5. Під час виступу говоріть упевнено, зацентровуючи увагу аудиторії на важливому. Оптимальним вважається темп мовлення 100–130 слів на хвилину.

6. Встановіть і підтримуйте зоровий контакт з аудиторією, апелюйте до неї.

7. Доречно використовуйте екран. Слідкуйте за постановою, не повертайтеся до аудиторії спиною.

8. Візьміть до уваги те, що орієнтовно за 15 хвилини від початку презентації увага аудиторії починає стрімко згасати.

Мова доповідача приваблює виразністю, правильністю. Як радить Лаура Горак, доповідач має бути впевненим у собі: «Подивіться в очі слухачеві та всміхніться – це змінює стан Ваш і Вашої аудиторії. Вивчіть свій виступ напам'ять. Подбайте про зовнішній вигляд, поставу, виразність жестів, їхню природність, а головне – про відповідність змісту формі викладу».

Кліше для підготовки усної презентації

Кліше (франц. *cliché* – відбиток, від *clicher* – робити відбиток, стереотипувати) – мовний

засіб, стандартний зворот, регулярно повторюваний у певних умовах і контекстах; мовний стереотип із позитивною функцією.⁴¹

Таблиця 2

Назва структурного складника презентації	Рекомендовані кліше
<i>Привітання та самопрезентація</i>	Good morning / afternoon. My name is (...). I am ... Ladies and gentlemen. It's a honour to have the opportunity to address such a distinguished audience. Let me introduce myself. Let me start by saying a few words about ...

⁴¹ Сологуб Н. М.. Кліше // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=852.

Продовження табл. 2

<p><i>Повідомлення теми доповіді</i></p>	<p>The subject of my presentation is ... The focus of my paper (academic) is ... Today I'd like to talk about ... I'm going to tell you something about ... I'm going to present the recent... I'm going to explain our position on... I'm going to inform you about...</p>
<p><i>Повідомлення мети виступу</i></p>	<p>We are here today to decide / agree / learn about ... The purpose of the presentation is ... The presentation is designed to ...</p>
<p><i>Окреслення хронологічних меж</i></p>	<p>I shall only take (...) minutes of your time. I plan to be brief.</p>
<p><i>Окреслення структури презентації</i></p>	<p>I've divided my presentation into ... parts / sections. They are... We can break this area down into the following fields: ... My presentation will be in ... parts. First of all, I'll give you ... Next ... / Then, ... / Finally ... I've divided my presentation into ... parts / sections. The first point will ... Secondly ... Lastly ...</p>
<p><i>Порядок викладення змісту</i></p>	<p>Firstly..., secondly ..., thirdly ... Then ... / Next ... Finally, ... / lastly, ... Let's start with ... Let's move / go onto ... Now we come to ... That covers ... That brings us to... Let's get back to ... Let's go back to ... Let me turn now to ...</p>

Продовження табл. 2

<p><i>Аргументування / витлумачення</i></p>	<p>Therefore ... For that reason, ... As a result, ... Consequently, ... That is why, ... This is because of ... This is largely due to ... It may result in ... So, ...</p>
<p><i>Протиставлення</i></p>	<p>On the other hand, ... Although ... In spite of this, ... However, ...</p>
<p><i>Порівняння / уподібнення</i></p>	<p>Similarly, ... Correspondingly, ... On the contrary, ... In the same way, ...</p>
<p><i>Спростування</i></p>	<p>In fact, ... Actually, ... In point of fact, ... In reality, ...</p>
<p><i>Особливості висвітлення матеріалу</i></p>	<p>... especially ... in particular ... on the whole ... particularly ... specifically</p>
<p><i>Відхилення від теми</i></p>	<p>Apropos, ... By the way, ... In passing, ...</p>
<p><i>Ілюстрування прикладми</i></p>	<p>For example, ... For instance, ... Such as ... A good example of this is ... To illustrate this point, ...</p>

Продовження табл. 2

<p><i>Узагальнення</i></p>	<p>As a rule, ... Generally, ... / In general, ... In the main, ... Usually ... / Habitually ... Frequently ... Repeatedly ...</p>
<p><i>Риторичні запитання</i></p>	<p>What's the explanation for this? How can we explain this? How can we do about it? How will this affect...? What are the implications for ...?</p>
<p><i>Звернення до аудиторії</i></p>	<p>As I'm sure, you know/we'd all agree ... We have all experienced ... You may remember ...</p>
<p><i>Аналіз</i></p>	<p>The main explanation for this is ... A particular / one / another / reason is ... A key problem is ...</p>
<p><i>Зауваги до таблиць / графіків</i></p>	<p>There is / has been a light / dramatic / considerable / significant / moderate decrease / fall / drop / collapse / rise / increase in remain(s) / has remained constant / stable... ...has / have decreased / increased / fallen / risen dramatically / considerably / slightly / moderately.</p>

Продовження табл. 2

<p><i>Візуалізація матеріалу</i></p>	<p>Now, let's look at the position of ... Now, I'll show you the ... For ... the situation is very different Let's move on now and look at ... The next slide shows ... If we now turn to the ... This chart compares ... and ... The slide gives information about ... You can see here the ... I'd like to draw your attention to ...</p>
<p><i>Привернення уваги аудиторії</i></p>	<p>As you can see ... What is interesting/important is ... I'd like to draw your attention to ... Notice / Observe the ... It is important/interesting to notice that ...</p>
<p><i>Узагальнення</i></p>	<p>To sum up ... In brief ... In short ... I'd like to sum up now ... I'll briefly summarize the main issues. Let me summarize briefly what I've said. If I can just sum up the main points, ... At this stage I'd like to run through / to go over ... Let's recap, shall we? Let me just run over the key points again.</p>
<p><i>Висновкова частина</i></p>	<p>In conclusion, ... To conclude ... As you can see, there are some good reasons ... I'd like to leave you with the following thought/idea. As you can see, there are some very good reasons...</p>

Продовження табл. 2

<p><i>Рекомендації</i></p>	<p>My / Our suggestion / proposal / recommendation would be / is to ... We recommend ... I'd like to suggest / propose / setting up ...</p>
<p><i>Запрошення до запитань стосовно доповіді</i></p>	<p>I'd be glad to try and answer any questions. Have you any questions?</p>
<p><i>Уточнення запитань</i></p>	<p>So, what are you asking is ... If I understand the question correctly, you would like to know ... When you say ... do you mean ...? I'm sorry, I didn't hear. Which slide was it? Sorry, could you repeat that? I'm not sure what you are getting at.</p>
<p><i>Уникання відповіді на запитання</i></p>	<p>Perhaps we could deal with that later. I'm afraid that is not my field. I don't have the figures with me. That's interesting, but I'd prefer not to answer that today. I'm afraid I'm not the right person to answer that. I'm not sure this is the right place/time to discuss this particular question.</p>
<p><i>Перевірка розуміння</i></p>	<p>May we go on? Does that answer your question?</p>
<p><i>Прикінцеві репліки</i></p>	<p>I'd be happy to answer any questions. If you have any questions, I'd be pleased to answer them. I would welcome any comments / suggestions. That brings me to the end of my presentation. That covers all I wanted to say today. Thank you for your attention. Thank you for your responsiveness. Thank you for listening.</p>

На етапі корегування доповіді поставте собі запитання:

- Чи добре сприймається інформація?
- Чи не використовуєте ви незрозумілі аудиторії терміни?
- Чи доведено основні аргументи доповіді фактами?
- Чи належно графічні елементи ілюструють вашу тему? Чи всі використані зображення якісні?
- Чи є завершення презентації таким, що запам'ятовується?
- Чи обміркували ви доцільність рухів, міміки?
- Чи задоволені своєю доповіддю?

Презентація – це потужний засіб самоформування вмінь виступати перед аудиторією, структурувати доповідь, раціонально використовувати мультимедійні засоби для ілюстрування ідеї, гіпотези, висновків.⁴²

Критерії оцінювання навчальної презентації:

1. Повнота розкриття теми.
2. Коректність структурування інформації.
3. Наявність і зручність навігації.
4. Грамотність (відсутність граматичних, орфографічних, стилістичних помилок).
5. Достовірність поданої інформації.
6. Наявність і правильність оформлення слайдів (титольний слайд, зміст, слайди, які ілюструють зміст доповіді, список джерел);
7. Обґрунтованість і раціональність використання засобів мультимедіа й анімаційних ефектів.
8. Відповідність презентації інтересам цільової аудиторії.
9. Оригінальність та доречність дизайну (єдиний стиль слайдів, кольорова гама, шрифти, розміщення об'єктів на слайдах та ін.).

⁴² Методика проєктування, створення та використання навчальних мультимедійних презентацій. *Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання* : посіб./ Жалдак М. І., Шут М. І., Жук Ю. О. та ін. / за ред. : Жука Ю. О. К. : Педагогічна думка, 2012. С. 89.

10. Доцільність використання фонового звуку, відеоматеріалів, анімованих об'єктів, малюнків, світлин, інших графічних елементів.

11. Наявність та доречність авторських ілюстрацій, фонів, графічних та відеоматеріалів.

12. Рівень володіння матеріалом, який презентується (виступ без зчитування із слайдів, використання презентантом поданої на слайдах інформації для активізації слухачів тощо).

13. Імідж промовця та володіння прийомами невербальної комунікації.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ЕСЕ

Есе (від франц. *essai* – спроба, проба, нарис) – це прозаїчне висловлювання невеликого обсягу (від 800 до 1000 слів), вільної композиції, яке розкриває думку автора на ту чи ту проблему соціального, культурного, історичного штибу.

Уперше слово «есе» використав французький філософ і письменник XVI століття Мішель де Монтень у книзі «Проби» (так він назвав свої короткі тексти-роздуми про себе й світ). Автора «Проб», в основу яких лягли роздуми, особисті погляди, моральні (етичні, громадянські тощо) цінності, світ вважає батьком есеїстики.⁴³

Жанр есе вирізняють самостійність і оригінальність, парадоксальність думок та оцінок. У центрі уваги перебуває особистість того, хто пише.

Студентові доволі часто випадає писати есе як елемент екзамену (ЗНО, іспити з визначення рівня володіння іноземною мовою тощо) чи контрольне завдання. Проте особлива цінність цього жанру вбачається в тому, що в ході написання

⁴³ Голодюк І. Есе: бліц-курс [воркбук із написання власного висловлення у форматі ЗНО]. Брустури : Дискурсус, 2017. С. 8.

формується вміння відшліфувати свої думки, структурувати інформацію, майстерно послуговуватись основними поняттями, вирізняти причиново-наслідкові зв'язки дискурсу, обґрунтовувати свої висновки.⁴⁴

Структуру есе визначають усталені вимоги:

– авторське розуміння піднятої проблеми подається у формі трьох або більше коротких тез. Теза – це ваше переконання. Вона має бути чіткою, простою, не перевантаженою складними зворотами.

– Кожну з тез доводять аргументами (фактами, подіями, життєвими ситуаціями, досвідом, науковими доказами, покликаннями на думку вчених / експертів та ін.).

– Вважається, що в тексті есе не варто наводити більше двох аргументів до однієї тези. Разом з тим загальна кількість тез і, відповідно, аргументів залежить від теми, плану, логіки розгортання думки.

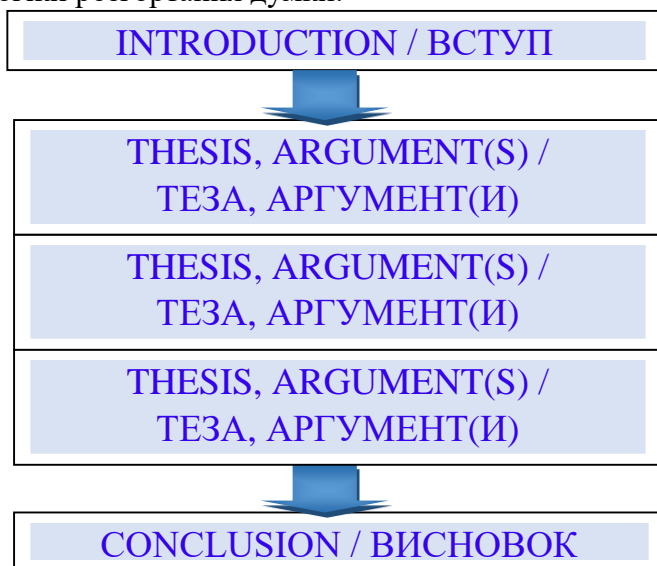

Рис. 2 Структура есе.

⁴⁴ Короткі поради: Як написати аргументативне есе? URL : <https://saiup.org.ua/novyny/kоротki-porady-yak-napysaty-argumentativne-ese/>.

При написанні есе важливо також враховувати, по-перше, те, що вступ і висновок покликані зосередити увагу на проблемі (у вступі вона окреслюється загальною, а у висновку – чітко резюмується думка автора), по-друге, що абзаци уособлюють відтинки дискурсу, логічні «містки». Їх автор прокладає між аргументами за допомогою таких вербальних елементів, як сполучні конструкції (linking words). У такий спосіб досягається цілісність есе.

Для стилю есе характерне використання таких засобів художньої виразності, як метафори, символи, порівняння.

Емоційність, експресивність, яскрава образність досягаються вживанням алегоричних образів, фразеологізмів, крилатих висловів тощо. Особливостями мови є вживання неповних речень, питальних та окличних конструкцій, риторичних звертань до читача, запитань, тверджень. Головна вимога – це індивідуальність авторського стилю.

Виокремлюють три основні види есе з англійської мови:

- For & Against Essays («За і Проти»).
- Solutions to a problem («Розв’язання проблеми»).
- Opinion Essays («Особиста думка»).

For & Against Essay ставить основним завданням розглянути дві наявні позиції, об’єктивно оцінити кожен з них і висловити свою думку.

Структура:

- Вступ (тут важливо схарактеризувати тему загальною).
- Основна частина (доречно навести аргументи «за» та «проти», приклади і факти). Основну частину доцільно поділити на два абзаци: перший – «за», другий – «проти».

- Висновок (концентрований виклад квінтесенції основної частини). Слід зауважити, що фрази на кшталт: *I think, I believe, In my opinion, etc.* доречні тільки якщо ви висловлюєте свою позицію.

Opinion Essay. У таких есе важливо висловитися щодо тієї чи тієї проблеми. Важливо наводити приклади, аргументи, а також чітко доводити свою позицію.

Структура:

– Вступ (окреслити питання, яке розглядатиметься, виразити позицію автора).

– Основна частина (зауважити про думки, протилежні вашій, пояснити, чому вони мають право на побутування, а також навести аргументи на користь саме вашої позиції).

– Висновок (концентрований виклад сутності всього написаного в основній частині).

Solutions to a problem. В есе цього типу важливо окреслити проблему, а далі розглянути шляхи її розв’язання.

Структура:

– Вступ (тут констатуєте наявність проблеми).

– Основна частина (важливо показати можливі шляхи розв’язання проблеми та її наслідки).

– Висновок (свій спосіб розв’язання проблеми).

Есе потребує офіційного стилю висловлень, тож скорочення (*isn't, aren't, haven't* і т.д.) не припустимі. Лексичний складник мусить відповідати офіційному стилю, відтак слід уникати просторіч (таких слів, як *mate, buddy, thanks, folks, cool* і т.д.).

Зазвичай есе складається з 4 абзаців: вступу, основної частини (2 абзаци) та висновку. Не переписуйте дослівно завдання у вступі, його краще перефразувати, використовуючи синоніми.

Сформулюйте тезу, наведіть два-три переконливі аргументи, що найкраще підтвердять вашу думку.

За І. Голодюк⁴⁵, тези обґрунтовуються:

1. Особистим досвідом, історіями з життя інших людей, як близьких, так і з біографій знаменитостей.

2. Явищами, які кожен може спостерігати.

⁴⁵ Голодюк І. Есе: бліц-курс [воркбук із написання власного висловлення у форматі ЗНО]. Брустури : Дискурс, 2017. С. 8.

3. Фактами, переданими без спотворення, маніпуляцій.
4. Цитатами відомих учених, політиків, письменників, творчих діячів.
5. Історичними подіями, які доповнює аналіз їхньої суті, причин, наслідків.

Пам'ятайте, що теза – це ваша пряма відповідь на поставлене питання. Щоб підтвердити тезу, наводять переконливі пояснення, подані в аргументах (скільки в тексті аргументів, скільки має бути й прикладів, адже хороший аргумент завжди опертий на приклад). Аргументи мають відрізнятися один від одного. У прикладі ж потрібно пояснити, як саме він ілюструє аргумент, а отже, й тезу. Приклади з надійних джерел засвідчують, що міркування автора обгрунтовані.⁴⁶

Зверніть увагу й на таке: есе може бути ідеальним за змістом, проте помилки здатні зруйнувати позитивне враження. Обов'язково перевірте роботу після написання.

В есе важливо дотримуватися конкретики, але не слід робити його занадто коротким. Узвичаєний обсяг есе – 180–320 слів.

МЕТОДИЧНІ ЗАУВАГИ ДО ВИКОНАННЯ ТЕСТІВ МНОЖИННОГО ВИБОРУ

Для проведення контролю якості СРС використовуються тести множинного вибору, які дозволяють діагностувати рівень володіння мовою студентів та реагувати на зміни в ефективності СРС.

Зміст і структура тестових завдань із дисципліни «Іншомовний академічний дискурс» відповідає вимогам

⁴⁶ Голодюк І. Есе: бліц-курс [воркбук із написання власного висловлення у форматі ЗНО]. Брустури : Дискурсус, 2017. С. 11.

єдиного вступного іспиту (ЄВІ) з іноземних мов для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра.

Об'єктами оцінювання слугують: мовленнєва компетентність у читанні, мовна лексична та граматична компетентності.

Тест складається з двох частин. Перша частина – читання – спрямована на виявлення рівня сформованості вмінь кандидатів самостійно читати і розуміти автентичні тексти за визначений проміжок часу. Відповідні завдання зорієнтовані на різні стратегії: розуміння основної інформації (ознайомлювальне читання), повної інформації (вивчальне читання), пошук окремих фактів (вибіркове читання).⁴⁷

Тестові завдання укладено на основі автентичних англійськомовних текстів із друкованих періодичних, наукових, довідкових видань, інтернет ресурсів, художньої літератури. Загальний обсяг тексту становить до 2 500 слів.

Студент повинен уміти:

- читати текст і визначати мету, ідею висловлення;
- читати (з повним розумінням) тексти, побудовані на знайомому мовному матеріалі;
- читати та виокремлювати необхідні деталі з текстів різних типів і жанрів;
- диференціювати основні факти та другорядну інформацію;
- розрізняти фактичну інформацію та враження;
- розуміти позиції авторів текстів;
- працювати з різножанровими текстами;
- переглядати текст або серію текстів з метою пошуку необхідної інформації для виконання певного завдання;
- визначати структуру тексту й розпізнавати логічні зв'язки між його частинами;

⁴⁷ Загальна характеристика екзаменаційної роботи Єдиного вступного іспиту з англійської мови для вступу у 2021 році на другий (магістерський) рівень вищої освіти. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Zagalna-harakterystyka-YEVI_2021_angl.pdf.

– встановлювати значення незнайомих слів на основі здогадки, схожості з рідною мовою, пояснень у коментарі.

Частина «Читання» (Tasks 1–4) містить 22 завдання різних форм.⁴⁸

Друга частина – використання мови – має за мету виявити рівень сформованості мовленнєвих і мовних лексичних та граматичних компетентностей. Результати виконання завдань дозволяють перевірити вміння аналізувати інформацію, правильно вживати лексичні одиниці, граматичні структури, встановлювати логічні зв'язки між частинами тексту.

Студент повинен уміти:

- аналізувати й порівнювати інформацію;
- правильно вживати лексичні одиниці та граматичні структури;
- встановлювати логічні зв'язки між частинами тексту.

Частина «Використання мови» (Task 5 та Task 6) пропонує до виконання 20 завдань.

Тест містить завдання трьох форм:

1. Завдання на встановлення відповідності (Task 1: № 1–5, Task 3: № 11–16).

Відповідно до завдань потрібно дібрати заголовки до текстів / частин текстів із наведених варіантів; твердження / ситуації; до оголошень / текстів; запитання до відповідей або відповіді до запитань. Завдання вважають виконаним, якщо студент установив відповідність і позначив варіант відповіді на аркуші відповідей.

2. Завдання з вибором однієї правильної відповіді (Task 2: № 6–10).

Завдання має основу та чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважають виконаним, якщо студент вибрав і позначив відповідь на аркуші відповідей.

⁴⁸ Загальна характеристика екзаменаційної роботи Єдиного вступного іспиту з англійської мови для вступу у 2021 році на другий (магістерський) рівень вищої освіти. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Zagalna-harakterystyka-YEVI_2021_angl.pdf.

3. Завдання на заповнення пропусків у тексті (Task 4: № 17–22, Task 5: № 23–32, Task 6: № 33–42).⁴⁹

У завданнях запропоновано доповнити абзаци / речення в тексті реченнями / частинами речень / словосполученнями / словами з наведених варіантів. Завдання вважають виконаним, якщо студент вибрав і позначив варіант відповіді на аркуші відповідей.

Граматичний інвентар⁵⁰

Іменник: Граматичні категорії (однина та множина, присвійний відмінок). Іменникові словосполучення. Лексичні класи іменників (власні та загальні назви: конкретні, абстрактні іменники, речовини, збірні поняття).

Артикль: Означений і неозначений артиклі. Нульовий артикль.

Прикметник: Розряди прикметників. Ступені порівняння прикметників.

Числівник: Кількісні, порядкові та дробові числівники.

Займенник: Розряди займенників.

Дієслово: Правильні та неправильні дієслова. Спосіб дієслова. Часо-видові форми. Модальні дієслова. Дієслівні форми (інфінітив, герундій, дієприкметник). Конструкції з дієслівними формами (складний додаток, складний підмет, складний присудок).

Прислівник: Розряди прислівників. Ступені порівняння прислівників.

Прийменник: Типи прийменників.

Сполучник: Види сполучників.

Речення: Прості речення. Складні речення. Безособові речення. Умовні речення (0, I, II, III типів).

Пряма й непряма мова

⁴⁹ Загальна характеристика екзаменаційної роботи Єдиного вступного іспиту з англійської мови для вступу у 2021 році на другий (магістерський) рівень вищої освіти. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Zagalna-harakterystyka-YEVI_2021_angl.pdf.

⁵⁰ Там само.

Словотвір

Стратегії виконання завдань тесту множинного вибору

Згідно з положеннями «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти»⁵¹, стратегіями вважають мовленнєві та інші засоби, які мовець застосовує для мобілізації та балансу своїх ресурсів, активізації вмінь і навичок, щоб задовольнити комунікативні потреби.

Виконуючи тест множинного вибору, скористайтеся такими стратегіями:

Чітко окресліть часові рамки: поділіть загальний обсяг часу, відведеного на виконання завдань тесту / модульної контрольної роботи, на кількість завдань. Наприклад: 60:42=1,43 (хвилини). Дотримуйтеся цього часового відтинку, щоб не витратити забагато часу на виконання одного завдання.

Уважно прочитайте завдання.

Позначте ті з них, у відповідях на які Ви не впевнені, знаками питання. Вони нагадуватимуть, що до виконання позначених завдань Ви повинні повернутися згодом. Пам'ятайте, що подеколи подальші варіанти вибору можуть слугувати підказками щодо правильності / неправильності попередніх варіантів.

Зосереджуйте увагу на всіх формулюваннях пропонуванних у тестовому завданні варіантів відповідей.

Навіть якщо варіант (А) видається таким, що містить цілком коректну інформацію, не ігноруйте інші варіанти. Відповіді В, С, D можуть містити кращий варіант.⁵²

У завданнях на заповнення пропусків будьте пильними щодо одиниць, які передують пропускові, або знаходяться одразу за ним. Вони можуть стати дороговказами правиль-

⁵¹ Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніко-лаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.

⁵² Загальна характеристика екзаменаційної роботи Єдиного вступного іспиту з англійської мови для вступу у 2021 році на другий (магістерський) рівень вищої освіти. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Zagalna-harakterystyka-YEVI_2021_angl.pdf.

ного вибору. Наприклад, неозначений артикль свідчить про те, що наступний іменник матиме форму однини.

Чимало завдань тесту можна розв'язати безпомилково, якщо послідовно відкидати ті варіанти відповідей, які не можуть бути правильними априорі. Метод виключення дозволяє сконцентруватися на кількох імовірних варіантах, а це по суті полегшить вибір.

Після першої спроби виконати завдання тесту поверніться до тих завдань, які Ви позначили знаком питання. Якщо вагаєтеся щодо відповіді, здіййте здогадку.

Не залишайте завдання без відповіді, адже, зробивши вибір, Ви дістаєте шанс неусвідомлено позначити правильний варіант відповіді, а такий шанс – це краще, ніж нічого.

Зразок тесту множинного вибору⁵³

Reading

Task 1

Read the text below. Match the choices (A–H) to (1–5). There are three choices you do not need to use.

Job Descriptions

1. _____ support the department by performing office duties, including data entry, processing and recording transactions, preparing reports and budgets, fielding communications with clients and sellers, fact checking, filing, and other duties, as needed. We are searching for a motivated person who is an excellent multitasker with exceptional communication and time management skills. You should be thorough, accurate, and honest with good bookkeeping skills. To be a successful candidate, you should be proficient with computers and software, such as MS Excel or Quickbooks.

⁵³ ЗНО (СВІ) 2020 року з англійської мови в магістратуру – спецсесія.

URL : <https://zno.osvita.ua/master/english/437/>.

2. _____ provide confidential information and guidance to individuals about a variety of social, financial, legal and employment problems. You will help people in crisis situations with complex problems such as benefits, debt and money issues, law and rights, healthcare, and education. The work is challenging and varied with duties that range from interviewing clients, assessing problems and writing reports, to mediating on a client's behalf and providing legal representation at court cases. This can make the work emotionally demanding, but at the same time rewarding if a resolution to their problems or a way forward can be found.

3. _____ work closely with other creative agency staff in the conception and production of the verbal and messaging elements of promotion campaigns. A successful candidate will be responsible for the linguistic content of adverts, working across a range of media and formats, interpreting account briefs to compose slogans, catchphrases, tweets and scripts for TV and radio commercials. There is a considerable amount of contact with media planners and buyers and the in-house production department.

4. _____ are responsible for the comfort, safety and welfare of passengers during flights. Working as a flight attendant provides plenty of contact with people as well as opportunities to travel. The staff shares responsibility for the safety and comfort of its passengers. The role can be physically and emotionally demanding and there is a high degree of responsibility involved. Working hours may involve long shifts and unsociable hours, and it may be necessary to work during public holidays. You may also receive additional payments for being able to speak more than one language.

5. _____ study past human activity by excavating, dating and interpreting objects and sites of historical interest. They implement excavation projects, informally known as digs, preserve remains and collect data that informs their understanding of the past. Although fieldwork usually takes place in teams, it is possible to work on a self-employed basis.

Temporary contracts are common. With experience, there is scope for consultancy work. Opportunities for national and international travel may arise through different dig locations, consultancy work with international development organisations, or through attendance of professional conferences.

- A** Cabin crew
- B** Excavator operators
- C** Software developers
- D** Advisory experts
- E** Archaeologists
- F** Production engineers
- G** Advertisement originators
- H** Accounting clerks

Task 2

Read the text below. For the positions (6–10) choose the correct variant (A, B, C or D) to make statements true.

Yorkshire’s Robinson Crusoe Found His Paradise

In 1962 Brendon Grimshaw, the Yorkshireman, bought Moyenne – a small island just half a mile wide – in the Seychelles for the princely sum of £8,000, and he has been living there ever since. He spends his days caring for the island’s giant tortoises and birds that also call it home.

Giant tortoises are native to the Seychelles, but have been killed off on most of the other islands. Brendon has been gradually reintroducing them to his corner of the Indian Ocean, painting them with identifying numbers and giving them names such as Alice, Florita and Four Degrees South.

He first arrived there on holiday in the late fifties, restless and seeking adventure after years spent working as a newspaperman in Africa. “I knew the moment I set foot on the island that it was the right place for me”, he said. Brendon hired his own Man Friday, a Seychellois called Rene Lafortune, who helped him transform Moyenne. Together they planted palm

trees, mango and paw-paw, saved rainwater and pumped it up the hillside by hand. When he arrived, there were no birds on the island, so he brought ten from a neighbouring island. Brendon started feeding them, and more birds settled on the island.

“But we weren’t doing it to make it into a national park or anything like that”, said Brendon. “We were doing it to make it habitable for me.” A Saudi prince once offered him a blank cheque for Moyenne, but Brendon certainly isn’t selling. “The only reason someone would want to buy this island is to build a big hotel”, he said.

Yes, of course he wants to keep his hideaway unspoiled, but perhaps he still has hopes of finding the pirate treasure rumoured to be buried somewhere on the island. After buying the island, Brendon admits he spent much of his spare time searching for the fortune, poring over old maps, hunting for clues and shifting tons of rock at his two excavation sites.

But it’s fair to say Brendon has never been motivated by money. He has worked tirelessly to transform and preserve Moyenne, ensuring that when he finally leaves the island it will be protected and passed to the people of the Seychelles as a national park. “Brendon is the modern Robinson Crusoe,” says Joel Morgan, environment minister for the Seychelles. “He’s a naturalist, a conservationist and a hard worker.”

The island has been Brendon’s life, and as he has struggled to create a spectacular home, it has repaid him by giving him a tonic that no doctor can prescribe: a real sense of purpose and meaning. Out in the Indian Ocean Brendon Grimshaw is still living the dream.

6. What has Brendon Grimshaw done on the island?

- A** He has tamed Seychellois tortoises by giving them names.
- B** He has increased the population of tortoises on Moyenne.
- C** He has brought tortoises to the Seychelles from other continents.
- D** He has kept a definite number of tortoises in his nature corner.

7. Which of the following is TRUE of Moyenne?

- A It is going to become a fashionable resort.
- B It gives harbour to international sea pirates.
- C It has become a unique habitat for animals.
- D It used to be a popular national park.

8. What does the phrase “A Saudi prince once offered him a blank cheque for Moyenne” in PARAGRAPH 4 mean?

- A A Saudi prince gave him an unlimited freedom of action on Moyenne.
- B A Saudi prince wanted to buy the island at any price.
- C A Saudi prince attempted to cheat Brendon out of money.
- D A Saudi prince confused a bank cheque with a blank sheet of paper.

9. What does the author state about Brendon Grimshaw?

- A He is an enthusiastic volunteer.
- B He is a fortunate treasure hunter.
- C He is a hard-working entrepreneur.
- D He is a competent geologist.

10. What can be inferred from the text?

- A Brendon loves being called Robinson Crusoe.
- B Moyenne is a site of archaeological diggings.
- C Brendon lives on the island on doctors’ advice.
- D The Seychellois approve of Brendon’s activities

Task 3

Read the text below. Match the choices (A–H) to (11–16). There are two choices you do not need to use.

Famous Castles

11. _____

Kronborg Castle

Kronborg Castle, Denmark, has existed at Helsingor (Elsinore) since 1420. It’s been burnt to the ground and rebuilt since, but always maintained its vital position at the head of the Oresund

Strait. Ships passing into the Baltic Sea paid tolls at Kronborg Castle and Helsingor was once one of the most important towns in Europe. In 2000, Kronborg Castle became a UNESCO World Heritage Site. Kronborg is the actual castle that William Shakespeare set Hamlet in! In Hamlet, he called Kronborg Castle Elsinore.

12. _____

Neuschwanstein Castle

Neuschwanstein Castle, Germany, is a 19th-century palace in Bavaria. It is undoubtedly Germany's best-known and most-visited castle and the one that most often appeared on souvenirs and postcards and even served as a model for Disneyland's Sleeping Beauty Castle. The construction of the palace was ordered by Ludwig II of Bavaria to hide himself from public life. However, the construction remained unfinished because of the king's death, and then Neuschwanstein was opened to the public. Every year 1.4 million people stream through rooms that were intended for a single inhabitant.

13. _____

The Castel Sant'Angelo

The Mausoleum of Hadrian, usually known as the Castel Sant'Angelo, is a towering cylindrical building in Rome, Italy. It was initially used by the Roman Emperor Hadrian as a mausoleum for himself and his family. Much of its decoration has been lost since the building's conversion into a military fortress in 401 A.D. The catholic church used Sant'Angelo as a prison. Giordano Bruno was imprisoned there for six years. Now it is a popular museum.

14. _____

Vianden Castle

In the small European country of Luxembourg, nestled between France, Germany, and Belgium, there is one of the largest fortified castles west of the Rhine – Vianden Castle. Even though origins date back to the 10th century, the castle was under construction from the 11th to the 14th century. Just like many

other medieval castles, Vianden Castle lies on top of a hill overlooking the town of Vianden.

Until the early 15th century it was the seat of prominent counts of Vianden with close connections to the Royal Family of France and the German Imperial court.

15. _____

Malbork Castle

Malbork Castle, also known as Castle of the Teutonic Order in Malbork, is a 13th-century castle and fortress in Northern Poland. According to UNESCO, it is the largest castle in the world measured by land area. Due to a growing number of Teutonic Knights, the castle was expanded several times. At one point, it housed over 3000 knights. Due to its strategic location near the Baltic Sea and the River Vistula, Teutonic Knights were able to collect tolls from trading ships and barges. The castle was heavily damaged during World War II but since has been rebuilt and is open for visitors.

16. _____

Chateau de Pierrefonds

An exceptional example of defensive medieval military architecture is the Chateau de Pierrefonds in France. It was built in the late 14th and early 15th century. It was later destroyed and remained a ruin for more than two centuries. Napoleon I bought it in 1810 for less than 3,000 francs. Since 1862 it has been a monument of great historical significance in France and underwent a major restoration in the late 19th century. Through the years it has been featured in many films and TV series which has made it even more recognizable worldwide.

Which castle _____?

A has been available as a film location

B was protected by its location

C is famous for its greatness

D was chosen by a writer as a scene for his play

E was built for three centuries

F became a museum when its owner died

- G was used for different purposes
- H displays a collection of jewellery

Task 4

Read the text below. Choose from (A–H) the one which best fits each space (17–22). There are two choices you do not need to use.

Mysterious 15th Century Manuscript

Dated to the 15th century, the Voynich manuscript is a hand-written text in an unknown script, (17) _____. Since its discovery in the 19th century, many historians and cryptographers, including code breakers during the Second World War, have attempted to work out its meaning but (18) _____.

Now, computer scientists at the University of Alberta have applied artificial intelligence to the manuscript, with their first goal to establish its language of origin. They used the text from the Universal Declaration of Human Rights in 380 languages to “train” their system and then ran their algorithms, which determined (19) _____.

Professor Kondrak, who led the research, and his graduate student Bradley Hauer were able to decipher a relatively high number of words using Hebrew as their reference language. “It turned out that over 80 per cent of the words were in a Hebrew dictionary, but we didn’t know (20) _____, said Professor Kondrak.

The scientists then used Google Translate (21) _____, which read: “She made recommendations to the priest, man of the house and me and people.” “It’s a kind of strange sentence to start a manuscript but it definitely makes sense,” said Professor Kondrak.

The results of this work were published in the journal *Transactions of the Association of Computational Linguistics*. While fully comprehending the text will require collaboration with historians of ancient Hebrew, Professor Kondrak has great faith in the ability of computers (22) _____ and said he is looking forward to applying his techniques to other ancient scripts.

- A that the computers decoded other mysterious texts
- B accompanied by pictures of plants and astronomical observations
- C if these words made sense together
- D none have been successful
- E that the most likely language for the document was Hebrew
- F to help understand human languages
- G they make considerable progress in their work
- H to convert the first line into English

Use of English

Task 5

Read the text below. For the questions (23–32) choose the correct answer (A, B, C or D).

Let's Get Rid of Stereotypes

Not many people like being (23) _____ old. The language used to describe people in their fifties and beyond almost always has negative connotations. Old is associated with elderly, frail, past, over the hill — even mature, senior or pensioner are (24) _____ that reduce the value of older adults.

It might have been an attempt by society to (25) _____ for its oldest members who may have become less able to (26) _____ themselves in the past. But society must move on from stereotyped views that predetermine how we think about chronological age. The (27) _____ shows that the vast majority of over-50s, when asked whether they feel old, say “no”. When asked at what age they thought they might be old, most (28) _____. Not until we reach our 80s – if at all”. Life is changing, but attitudes and (29) _____ norms have been slow to break up.

Of particular concern is that the word “old” has negative implications when it (30) _____ to employment. Being 50, 60 or

70 in the 21st century is no longer a predictor of physical or mental (31) _____. People at that stage of their lives could be (32) _____ for a whole new beginning, a new career. Many want or need to carry on working and have considerable experience to offer employers.

23.	A	illustrated	B	mentioned	C	predicted	D	called
24.	A	opinions	B	terms	C	citations	D	sayings
25.	A	appreciate	B	respect	C	care	D	value
26.	A	look after	B	look back	C	look on	D	look to
27.	A	learning	B	survey	C	question	D	inspection
28.	A	spoke	B	told	C	said	D	talked
29.	A	social	B	moral	C	physical	D	logical
30.	A	comes	B	arrives	C	goes	D	touches
31.	A	possibilities	B	qualifications	C	facilities	D	abilities
32.	A	valuable	B	costly	C	pricey	D	affordable

Task 6

Read the text below. For the questions (33–42) choose the correct answer (A, B, C or D).

Royal Birthday

In 2016 Queen Elizabeth II enjoyed her (33) _____ anniversary.

Lots of exciting celebrations were planned for the Queen's big day. Nine hundred torches (34) _____ to show support and respect for the Queen on the highest mountains of the United Kingdom.

On the 11th June, there was a birthday parade called The Trooping of the Colour at Buckingham palace. Then the following day, the Queen hosted a street party outside the palace for ten (35) _____ people.

By now, Queen Elizabeth II has been on the throne (36) _____ an astounding 67 years. That's longer than (37) _____ British monarch.

33.	A	90	B	90's	C	90th	D	90s
-----	---	----	---	------	---	------	---	-----

34.	A	was lighting	B	were lit	C	lights	D	have been lit
35.	A	thousands of	B	thousands	C	housand of	D	thousand
36.	A	for	B	since	C	already	D	just
37.	A	no other	B	any other	C	another	D	others

Robo-Lance

A bicycle built for two: one rider and one robot to do all the work

The project began as a challenge. Cart Morgan’s son Justin, recalling how he used to have to crank up a nasty hill outside their Bainbridge Island, Washington, home every day, asked his dad, a retired electrical engineer, if he (38) _____ build something that would take care of the pedalling lazy biker. The “yes” (39) _____ about a year later — an electric-motor-powered tandem bicycle featuring a gleaming robot named Joules.

Morgan spent months modelling how (40) _____ a motor spin into pedal-pushing legs. The motor inside Joules’s torso turns a series of linked belts and chains that transfer power from one area of the robot to the next. Each upper leg pivots at the hip, raising and lowering its knee and forcing the lower leg to turn the pedal. He also added “bones” (rods on the outside) for needed stiffness.

Morgan was nervous when he climbed in front for the final test, but Joules (41) _____ cruised to the top of the hill. The bike could probably do more, even hit 30 miles per hour, but Morgan says he doesn’t plan to find out: “I think Joules could go (42) _____ faster but we’ll never know for sure.”

38.	A	ought	B	should	C	might	D	could
39.	A	arrived	B	had arrived	C	would arrived	D	will arive
40.	A	transform	B	to transform	C	ransformed	D	transforming
41.	A	easy	B	easiness	C	easily	D	easement
42.	A	more	B	most	C	much	D	many

(After: ЗНО (ЄВІ) 2020 року з англійської мови в магістратуру – спецсесія.

URL : <https://zno.osvita.ua/master/english/437/>)

Справедливо відзначити, що тести множинного вибору стали настільки вагомою частиною життя сучасної молодії людини, що порад стосовно успіху в цій справі дуже й дуже багато. Зацитуємо неформальний порадник, який, утім, містить прості й слушні рекомендації. Отже, ютуб-блогер Томас Франк⁵⁴ ділиться найдієвішими стратегіями:

1. Не поспішай. Тільки-но аркуш із тестовими завданнями опиниться на твоєму столі, не починай квапливо продивлятися питання, намагаючись зробити все й одразу. Натомість глибоко вдихни та протягом кількох хвилин спокійно переглянь увесь тест. Так ти зрозумієш, про що він узагалі (good beginning is a half of the battle!) і зможеш відповісти на легкі питання, щодо яких переконаний на сто відсотків.

Такий попередній перегляд допомагає «програмувати» мозок на специфічні деталі, які траплятимуться саме в цьому тесті. Чому це корисно? Ти машинально починаєш обдумувати складні питання, які вже встиг помітити й запам'ятати.

Подеколи самі ж запитання в тестах множинного вибору мають необхідні подробиці, підказки, або навіть цілі відповіді.

2. Активуй підсвідомість. Назва цієї техніки з'явилася завдяки книзі Барбари Оаклі 'A Mind For Numbers: How to Excel at Math and Science (Even If You Flunked Algebra).' У чому її суть? Не боятися труднощів. Якщо ти бачиш головоломне завдання – берись за нього й серйозно обдумуй протягом кількох хвилин. Якщо не вдалося зрушити з мертвої точки, переходь до наступного. При цьому на підсвідомому рівні ти продовжуватимеш його розв'язувати і, якщо повернешся до питання згодом, шанси дати правильну відповідь суттєво зростуть. Справа ось у чому: якщо людина витрачає певний час на обдумування складної проблеми, то мозок

⁵⁴ 5 стратегій, щоб скласти тест на «відмінно». URL : <https://studway.com.ua/5-strategy/>.

активується й переходить у режим фокусування (або focus mode). Розгадка в назві: це концентрована, сфокусована форма мислення, протилежна розсіяному режиму (diffused mode), коли ми метикуємо злегка розслаблено.

3. Читай кожне питання тесту двічі. Це – дуже важливо, тому що питання множинного вибору можуть бути підступними: ти бачиш незначну кількість відповідей і часто не можеш протривати спокуси одразу вибрати варіант, який видається найприйнятнішим. Пильнуй, щоб не потрапити в тенета. До прикладу, одне з тестових питань пропонує тобі визначити, «який із варіантів не X, Y чи Z». Якщо ти не уважно прочитаєш завдання (і лише один раз!), то можеш пропустити це підступне «НЕ» і дати неправильну відповідь.

Деякі питання можуть мати кілька правильних варіантів, і тобі треба визначити, який із них «найправильніший». До цієї ж категорії належать завдання типу «правильні всі перераховані варіанти» чи «неправильні всі перераховані варіанти». Знову ж таки: не поспішай, не забудь перечитати завдання двічі й упевнись: ти дійсно зрозумів, що від тебе вимагають.

4. Перевірйай. Це – дуже проста й ефективна стратегія. Як тільки ти закінчуєш сторінку із завданнями й збираєшся переходити до наступної, – двічі перевір відповіді. Не відкладай це на кінець тесту: посторінково тобі доведеться перевірити всього 5–10 тестових питань, а не 42 одразу. Отже, шанси того, що ти пропустиш якусь деталь і пропустиш помилку через неухважність, значно меншають, а твій результат покращується.

5. Задій здогадку. Уявімо, що тобі дісталася питання, на яке ти не маєш відповіді. У такому випадку спробуй уявити себе в кімнаті, де запам'ятовував саме цю інформацію, – такий прийом активує пам'ять, яка залежить від контексту (context-dependent memory). Це підтверджено цікавим дослідженням, яке провели 1984 року в Техасі. Його учасникам видали списки зі словами, які необхідно було

запам'ятати, перебуваючи в певному приміщенні. Виявилося, що люди краще пригадували слова, коли уявляли приміщення, в якому вони ці слова зачували. Додай цю техніку до свого арсеналу.

Вільям Паундстоун у книзі 'Rock Breaks Scissors: A Practical Guide to Outguessing and Outwitting Almost Everybody'⁵⁵ зауважив, що людям не вдається досконало створювати тести з повністю випадковим розподілом правильних відповідей: існують певні шаблони. За час свого дослідження Паундстоун зібрав більше 100 прикладів тестів з питаннями множинного вибору з різноманітних ресурсів та обробив майже 2400 питань. Статистичний аналіз продемонстрував таке: коли можливих відповідей три, то ніякого шаблону, за яким можна вгадати правильну, немає, а якщо – чотири, то з 28% імовірністю правильним виявиться другий варіант. Якщо ж питання містить п'ять варіантів відповіді, останній з них, найвірогідніше, виявиться правильним, тоді як третій – майже ніколи.⁵⁶

Щодо питань типу «правда / неправда», то, згідно з дослідженнями Паундстоуна, відповідь «правда» з'являється в 50% випадків, а «неправда» – у 44%. Також з імовірністю понад 50%, питання не матиме того самого правильного варіанта відповіді, що був у попередньому питанні. Тому, якщо ти впевнений, що правильна відповідь – третя, то напевне вона не буде такою самою в наступному питанні. Коли ж ти відповідаєш на питання типу «всі варіанти правильні» чи «всі варіанти неправильні», то знай, що в 52% випадків відповідь буде стверджувальною.

Але пам'ятай – такий метод потрібно використовувати тільки тоді, коли не залишилися надії, й доводиться покладатися на примхливу долю. Так, може пощастити, але

⁵⁵ Poundstone, William (2014). Rock Breaks Scissors: A Practical Guide to Outguessing and Outwitting Almost Everybody.

⁵⁶ П'ять стратегій, щоб скласти тест на «відмінно». URL: <https://studway.com.ua/5-strategy/>.

найважливішим етапом, що передує будь-якому тестуванню, залишається ретельна підготовка.⁵⁷

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
результатів самостійної навчальної діяльності студентів
з дисципліни «Іншомовний академічний дискурс»

Оцінка 1–100	Якісне визначення критеріїв оцінювання завдань СРС
EXCELLENT (відмінно) 90–100	<p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень з аудіювання</i></p> <p>Студент розуміє зміст дискурсу; уміє знаходити й інтерпретувати необхідну інформацію; сприймає на слух надану фактичну інформацію; розуміє основну ідею тексту; сприймає в повному обсязі інформацію, подану у формі оцінювальних суджень, опису, аргументування тощо; розуміє зміст стандартного мовлення в межах вивченої тематики. В основному сприймає на слух імпліцитну інформацію.</p> <p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень з говоріння</i></p> <p>Студент уміє вільно висловлюватися, брати участь у дискусіях, гнучко та ефективно користуючись мовними та мовленнєвими засобами; логічно і в достатньому обсязі вибудовує комунікативну взаємодію, послуговуючись граматичними структурами й лексичними одиницями, не припускаючись фонематичних помилок; уміє без підготовки висловлюватися і вести бесіду в межах вивчених тем, використовує граматичні</p>

⁵⁷ П'ять стратегій, щоб скласти тест на «відмінно». URL: <https://studway.com.ua/5-strategy/>.

	<p>структури й лексичні одиниці відповідно до комунікативного завдання.</p> <p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень із читання</i></p> <p>Студент уміє читати адаптовані й автентичні тексти, детально аналізує їх і робить висновки, порівнює інформацію з досвідом. У повному обсязі розуміє тему прочитаного тексту різного рівня складності; розуміє логічні зв'язки в межах тексту та між його окремими частинами.</p> <p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень із письма</i></p> <p>Студент уміє грамотно написати повідомлення за вивченою темою, припускаючись незначних невірностей стилістичного стилю, вживаючи ідіоматичні звороти, з'єднувальні кліше, розмаїття структур, моделей тощо. Глибоко, аргументовано, творчо розкриває тему писемного висловлення. Наявні несуттєві орфографічні помилки, які не порушують комунікації (британський або американський варіанти орфографії, орфографічні помилки в географічних назвах).</p> <p><i>Критерії оцінювання тестових завдань і граматичних вправ</i></p> <p>98–100 % правильних відповідей (обсягу виконання завдання).</p>
<p>GOOD (добре) 75–89</p>	<p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень з аудіювання</i></p> <p>Студент розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі, що містять певну кількість незнайомих лексем, про значення яких можна здога-</p>

датися, сприймає більшу частину необхідної інформації, надану у вигляді оцінювальних суджень, опису, аргументування; розуміє основний зміст стандартного мовлення у межах вивченої тематики. В основному сприймає на слух експліцитно надану інформацію; сприймає основний зміст повідомлень та фактичну інформацію, розуміє мовлення в дещо вповільненому темпі, ретельно артикульоване.

Критерії оцінювання навчальних досягнень з говоріння

Студент уміє логічно висловлюватись у межах вивчених тем, передавати основний зміст прочитаного, почутого або побаченого, підтримувати бесіду, вживаючи розгорнуті репліки, відповідно до комунікативного завдання використовує лексичні одиниці, граматичні структури, припускаючись незначних фонематичних помилок; уміє логічно висловлюватися в межах вивчених тем відповідно до навчальної ситуації, уміє висловлювати своє ставлення до предмета мовлення; уміє підтримувати бесіду, вживаючи короткі репліки. В основному вміє відповідно до комунікативного завдання використовувати лексичні одиниці та граматичні структури, не допускає фонематичних помилок, ставити запитання та відповідати на них.

Критерії оцінювання навчальних досягнень із читання

Студент уміє читати тексти, які містять певну кількість незнайомих слів, знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та робити висновки; вміє знаходити

	<p>потрібну інформацію в текстах інформативного характеру.</p> <p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень із письма</i></p> <p>Студент уміє написати повідомлення за вивченою темою відповідно до комунікативної ситуації, припускаючись незначних помилок у використанні вивчених граматичних структур, уживаючи ідіоматичні звороти, з'єднувальні кліше тощо. Тему пи-семного висловлювання розкрито в повному обсязі.</p> <p><i>Критерії оцінювання тестових завдань і граматичних вправ</i></p> <p>66–97 % правильних відповідей (обсягу виконання завдання).</p>
<p>SATISFACTORY (задовільно) 60–74</p>	<p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень з аудіювання</i></p> <p>Студент розпізнає на слух речення, фрази, мовленнєві зразки, що звучать у нормальному темпі. В основному розуміє зміст почутого тексту, який ґрунтується на знайомому мовному матеріалі; переважно розуміє зміст поданих у нормальному темпі текстів, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися; розуміє мовлення викладача у вповільненому темпі.</p> <p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень з говоріння</i></p> <p>Студент уміє загалом логічно вибудувати коротке монологічне висловлювання та діало-гічну взаємодію, припускаючись окремих помилок, артикулюючи ті чи ті лексичні одиниці; в основному логічно розпочинає та підтримує бесіду, використовуючи при цьому обмежений словниковий запас та елементарні</p>

	<p>граматичні структури. На запит співрозмовника дає елементарну інформацію, відображаючи свою позицію. Знає найуживаніші слова тематичного вокабуляра, проте не завжди адекватно використовує їх у мовленні, припускаючись грубих фонематичних помилок.</p> <p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень із читання</i></p> <p>Студент уміє читати та розуміти основний зміст тексту, побудованого на основі вивченого матеріалу, вміє фрагментарно знаходити необхідну інформацію у текстах, де використовується знайомий мовний матеріал.</p> <p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень з письма</i></p> <p>Студент уміє написати повідомлення за зразком, проте використовує обмежений запас лексики та граматичних структур, припускаючись помилок, які ускладнюють розуміння тексту, використовуючи обмежений набір засобів логічного зв'язку. Тему писемного висловлювання розкрито побіжно.</p> <p><i>Критерії оцінювання тестових завдань і граматичних вправ</i></p> <p>60-65 % правильних відповідей (обсягу виконання завдання).</p>
<p>FAIL (незадовільно) 35–59</p>	<p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень з аудіювання</i></p> <p>Студент розпізнає на слух окремі речення і мовленнєві зразки, побудовані на вивченому мовному матеріалі в мовленні, яке звучить в уповільненому темпі; вміє реагувати невербально на запитання, які вимагають простих відповідей; розуміє</p>

	<p>ключові слова у висловленнях, артикульованих чітко та з павзами; розуміти короткі прості вказівки, сформульовані повільно.</p> <p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень із говоріння</i></p> <p>Студент розпочинає та підтримує бесіду, при цьому використовуючи обмежений словнико-вий запас, елементарні граматичні структури. На запит співрозмовника дає просту інформацію. У мовленні використовує непоширені речення з опорою на зразок, має труднощі в розв'язанні поставленого комунікативного завдання, припускається грубих фонематичних помилок.</p> <p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень із читання</i></p> <p>Студент розпізнає та читає окремі знайомі слова, словосполучки, прості непоширені речення пов'язані з тематичним матеріалом.</p> <p><i>Критерії оцінювання навчальних досягнень із письма</i></p> <p>Студент уміє написати просте повідомлення за зразком, проте використовує обмежений запас лексики та граматичних структур, припускаючись помилок, які ускладнюють розуміння тексту, використовує обмежений набір засобів логічної зв'язності. Тему писемного висловлювання не розкриває.</p> <p><i>Критерії оцінювання тестових завдань і граматичних вправ</i></p> <p>Менше 60% правильно виконаного навчального завдання.</p>
--	--

<p>FAIL (незадовільно) 0–34</p>	<p>Завдання не виконано, грубо порушено терміни його підготовки; нагромадження помилок спотворює зміст висловлювання. Студенту потрібна значна робота в майбутньому.</p> <p><i>Критерії оцінювання тестових завдань і граматичних вправ</i></p> <p>Менше 30% правильно виконаного навчального завдання.</p>
---	---

ДОДАТКИ

LINKING WORDS AND PHRASES

Sequence (Послідовність)

Firstly / secondly / thirdly	Спершу, по-перше, по-друге, по-третє
In the first place	По-перше
Initially	Насамперед
To start / to begin with	Найперше
First of all	Найперше
First and foremost	Першою чергою
Let us begin / start with	Розпочнімо з
Next, last, finally	Далі, нарешті,
After this / that	насамкінець
Afterwards	Після цього / того
In addition, moreover	Після цього, згодом
Further / furthermore	Крім того, до того ж
Another	Далі / крім того
Also	Інший
Last but not least	Також
In conclusion	Останнє, але не найменш
To summarise	значуще
To conclude	На закінчення
	Підбиваючи підсумок

Emphasis (Наголошення)

Undoubtedly / No doubt	Безсумнівно
Indeed	Дійсно
Obviously	Очевидно
Generally	Зазвичай
Admittedly	За загальним визнанням
In fact	Насправді
Particularly / in particular	Особливо / зокрема
Especially	Особливо
Clearly	Певне

Addition (Доповнення)

Furthermore	Крім того
--------------------	-----------

Also	Також
Too	Теж
As well as	А також
What is more	Більше того
Apart from this / that	Окрім цього / того
Moreover	Більше того
Besides	Крім того
Not only ... but also...	Не тільки ..., але й ...
Both ...and ...	Обидва ... і...
Not to mention	Не говорячи вже про
Equally important	Однаково важливим
Besides	Крім того

Reason (Причина)

For	Через те, що
Because	Тому що
Since	Оскільки
As	Як
Because of	Через
Owing to	Завдячуючи
Owing to the fact that	Завдяки
Due to	Через
Due to the fact that	З огляду на те, що
On the grounds that	На тій підставі
In view of	З огляду на
For this reason	З цієї причини

Example (Приклад)

For example	Наприклад
For instance	Наприклад
That is	Тобто
Such as	Такий, як
Including	Зосібна
Namely	А саме
One example of this is	Прикладом цього є
As an illustration	Як приклад
To demonstrate	Щоб показати
To illustrate	Щоб показати
Namely	А саме

Contrasm (Противага)

Alternatively	Як альтернатива
Conversely / On the contrary	Насупроти
Instead	Замість цього
However	Однак
Nevertheless	Тим не менше
Nonetheless	Тим не менше
Even so	Навіть за цих умов
Still	Ще
Although / even though	Хоча / навіть якщо
Though	Хоча
But	Але
Yet	Але, все ж
Despite / in spite of	Незважаючи / незважаючи на
Despite the fact that / In spite the fact that	Не зважаючи на той факт, що
In contrast (to) / in comparison	На відміну (від) / порівняно
While	У той час, як
Whereas	У той час, як
On the other hand	З другого боку
On the contrary	Навпаки
Regardless of the fact that	Не залежно від того, що

Comparison (Порівняння)

Similarly	Так само
Likewise	Також
Also	Також
Like	Подібно
As	Як
Just as	Коли, в той час як
Just like	Так само, як
Similar to	Подібно до
Same as	Те саме, що
Compare	Порівняно
compare(d) to / with	Порівняно (з)
Not only... but also	Не лише ... але й
Equally	Так само

Just like	Так як
Correspondingly	Відповідно
In the same way	Так само
In the same manner	Тим само чином
By the same token	З тих само причин

Purpose (Мета)

In order to	Для того, щоб
So as to	Для того, щоб
So that	Для того, щоб
In case	У разі, на випадок

Importance (Важливість)

Most / more importantly	Найбільш / важливіше
Most significantly	Найістотніше
Above all	Передусім
Primarily	Першою чергою
It is essential / essentially	Важливо / присутньо

Opinion (Думка / переконання)

In my opinion / view	На мою думку
To my mind	На мою думку
To my way of thinking	Мені бачиться
I am convinced that	Я переконаний (-на), що
It is my firm belief that	Я твердо переконаний (-на), що
I am inclined to believe that	Я схильний (-на) вірити, що
It seems to me that	Мені видається, що
As far as I am concerned	Наскільки я знаю
Personally I believe that / I think that	Особисто я гадаю, що
It strikes me that	Я вважаю

Advantages and disadvantages (Переваги / недоліки)

One advantage / disadvantage of	Одною (-им) перевагою / недоліком
Another advantage / disadvantage of	Іншою (-им) перевагою / недоліком
One other advantage / disadvantage of	Ще однією (-им) перевагою / недоліком

A further advantage / disadvantage of	Новою (-им) перевагою / недоліком
The main advantage / disadvantage of	Головною (-им) перевагою / недоліком
The greatest advantage / disadvantage of	Найбільшою (-им) перевагою / недоліком
The first advantage / disadvantage of	Першорядною (-им) перевагою / недоліком

Statement of fact (Констатування)

It is a fact that	Це факт, що
In fact	Дійсно
As a matter of fact	Власне кажучи
The fact of the matter is (that)	Справа в тому, що
Actually	Власне
In practice	На практиці
Indeed	Справді
As a (general) rule	Як правило
By and large	В цілому
Generally	Загалом
In general	Загалом
On the whole	В цілому

Clarify / rephrase (Уточнення / перефразування)

In other words	Іншими словами
That is to say	Інакше кажучи
To put it another way	Інакше кажучи

Result (Результат)

So	Таким чином
As a result	В результаті
As a consequence (of)	Як наслідок Тому
Therefore	Таким чином
Thus	Отже
Consequently	Таким чином
Hence	Таким чином
Due to	Через; через те, що.

ОСНОВНІ СЛОВОТВІРНІ АФІКСИ

Префікс	Приклад	Переклад
anti-	anti-war	антивоєнний
co-	co-existence	співіснування
de-	demotivation	демотивація
extra-	extraordinary	незвичайний
in-	instability	нестійкість
multi-	multistage	багатоступеневий
over-	overcome	переборювати
poly-	polytechnical	політехнічний
post-	postgraduate	аспірант
pre-	predetermine	визначити
re-	reorganize	реорганізувати
trans-	transformation	перетворення
super-	superprofits	надприбутки
ultra-	ultra-violet	ультрафіолетовий
under-	underground	підземний

Суфікс	Приклад	Переклад
-ance	importance	значення
-ence	silence	мовчання
-sion	revision	перегляд
-dom	freedom	свобода
-ion (-tion, -ation)	presumption formation	припущення формування
-ment	judgement	судове рішення
-ness	softness	м'якість
-ship	partnership	партнерство
-age	voltage	напруга
-er	teacher	учитель
-ty	difficulty	складність

Суфікс	Приклад	Переклад
-able	remarkable	видатний
ible	responsible	відповідальний
-ant, -ent	resistant, different	опорний, різний
-ful	successful	успішний
-less	guiltless	невинний

-ous	famous	знаменитий
-y	sonny	сонячний
-ly	happily	щасливо

УЖИВАНІ ФРАЗОВІ ДІЄСЛОВА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Act up виправдовувати (очікування); погано працювати погано поводитися,

ask around розпитувати, шукати

ask for просити

back up створювати резервну копію; підтримувати, супроводжувати музикою

be over закінчитися

be out публікуватися; виходити, з'являтися

be up to бути здатним; залежати від

bring up виховувати; згадати тему

break down втрачати самовладання; провалитися, терпіти невдачу

blow up перебільшувати; руйнувати (плани), терпіти невдачу

carry on продовжувати, продовжуватися

carry out виконувати, здійснити, доводити до кінця

catch on стати популярним

catch up догнати, надолужити

call back відкликати, повертати

call on відвідувати, заходити

call off скасувати

calm down заспокоїти(ся)

carry out виконувати, здійснювати

check in реєструватися, відзначати прихід на роботу

check out відмічатися про закінчення робочого дня; звільнити номер готелю; підтверджувати, оцінити, підтверджуватися

cheer up збадьорити(ся)

come across бути зрозумілим, доходити до співрозмовника; здаватися, справляти враження висловлювати думки

come in заходити; приєднуватися, підключатися, втручатися, вступати в дію

come down заспокоїтися; підтримувати, ставати на чийсь бік

come over змінювати думку, бути зрозумілим

come up with очікувати з нетерпінням; зробити внесок

count on розраховувати
cut down on скоротити
draw in залучати
drive at натякати
end up закінчуватися чимось, опинитися
fall down зазнати невдачі
find out дізнаватися, виявити; зрозуміти
figure out обчислювати, підраховувати; розуміти, осягати, збагнути, розгадати
fill out заповнити форму
get away йти геть, забиратися; вбивати собі в голову
get off уникнути покарання; закінчувати роботу
get over впоратися, перебороти; переконати, пояснити, справити враження
get up підводитися, вставати
give in здаватися
give up покинути, здаватися; розчаруватися
go around / round повторюватися, поширюватися; поводитися певним чином
go ahead просуватися
go on продовжувати (ся)
go out виходити; видаватися
go over перевіряти, розглянути
go through бути схваленим, прийнятим; перевіряти, вивчати, розглядати; перебувати, проходити через (складний період); бути опублікованими, надрукованими
hand in здавати (контрольні роботи, аркуші відповідей тощо)
help out допомогти в скруті, виручити
keep on продовжувати
keep up підтримувати; бути в курсі, бути нарівні, бути обізнаним; стверджувати, намагатися довести
knock off припиняти (робити щось), зупинятися; сфабрикувати
let down підвести, принизити
let in впускати; визнавати
let out випускати
lie ahead чекати попереду, в майбутньому
lie down працювати без старанності
look ahead дивитися в майбутнє, планувати на майбутнє
look back згадувати; терпіти невдачі

make out чути, розуміти; впоратися з чимось; розуміти, виявити
make up придумати
move on йти далі, переходити (до чогось нового); просуватися, прогресувати
pick up піднімати, підбирати
point out указувати, звернути увагу на
pull off домогтися успіху, впоратися із завданням
pull on впоратися із ситуацією
pull out відмовитися від участі, вийти з бою, покинути
put forward пропонувати, висувати
put on вдягати
put up терпіти, примиритися
ring up дзвонити
run away ухилятися; здобути легку перемогу
run into натрапити; зіткнутися (з проблемою)
set aside відкладати, зберігати, приберігати; покласти край
set down записувати, письмово викладати, друкувати; приписувати, пояснювати
set up досягти (результатів), встановити (рекорд)
show off хвалитися, хизуватися
shut up змовкнути
switch on вмикати
switch off вимикати
take after походити
talk back to відповідати невічливо, відгаркуватися
take down зробити письмову замітку
take off знімати (одяг)
try on приміряти
turn on вмикати
turn off вимикати
turn out виявитися
use up використовувати повністю
wear out зносити(ся)
work out розробляти
write off списати (з рахунку).

Література

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). Минск : ИКАР, 2009. 448 с.
2. Головка Л. О. Самостійна робота студентів – шлях до підвищення якості знань.
URL: <http://bcmc.kiev.ua/docs/studentmyself work.pdf>.
3. Голодюк І. Есе: бліц-курс [воркбук із написання власного висловлення у форматі ЗНО]. Брустури : Дискурсус, 2017. 192 с.
4. Городецький В. І. Мультимедійна презентація : метод. рекомендації. 2-ге вид., переробл. і доповнене. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 68 с.
5. ЄВІ-2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-harakteristiki-testiv>.
6. Загальна характеристика екзаменаційної роботи Єдиного вступного іспиту з англійської мови для вступу у 2021 році на другий (магістерський) рівень вищої освіти.
URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Zagalna-harakterystyka-YEVI_2021_angl.pdf
7. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
8. ЗНО (ЄВІ) 2020 року з англійської мови в магістратуру – спецесія. URL: <https://zno.osvita.ua/master/english/437/>.
9. Короткі поради: Як написати аргументативне есе?
URL: <https://saiup.org.ua/novyny/korotki-porady-yak-napysaty-argumentatyvne-ese/>.
10. Костікова І. Упровадження електронних словників у процесі навчання англійської мови. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2018, № 2 (76). URL: <https://pedscience.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2018/05/3-1.pdf>.
11. Макарова Е. В., Пархамович Т. В. Upgrade your English Grammar. Минск : Поппури, 2010. 448 с.
12. Методика викладання англійської мови : навч.-метод. посіб. для студентів вищих навч. закладів / уклад. Холод І. В. Умань : Візаві, 2018. 165 с.

13. Методика проектування, створення та використання навчальних мультимедійних презентацій. *Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання* : посіб. / Жалдак М. І., Шут М. І., Жук Ю. О. та ін. / за ред. : Жука Ю. О. Київ : Педагогічна думка, 2012. С. 78–79.
14. Методичні вказівки для підготовки виступу студента на конференції та підготовки презентації. / уклад. О. В. Зубенко, І. С. Степанова. Вінниця: ВНТУ, 2017. 44 с.
15. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення / В. Л. Пілющенко, І. В. Шкрабак, Е. І. Словенко. Київ : Лібра, 2004. 344 с.
16. Основні вимоги до змісту, оформлення та застосування мультимедійних презентацій. URL: <http://hmapo-pedagogics.kh.sch.in.ua/news/id/12>.
17. Програма єдиного вступного іспиту з іноземних мов для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра на основі здобутого ступеня вищої освіти (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) затверджена наказом МОН № 411 від 28 березня 2019 року. URL: <https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/03/nakaz-MON-vid-28.03.2019-411.pdf>
18. Помирча С. В., Пучков І. Р. Електронні словники з української мови як засіб формування лексикографічної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2017, Т. 59, №3. С. 103–111.
19. П'ять стратегій, щоб скласти тест на «відмінно». URL: <https://studway.com.ua/5-strategy/>.
20. Ревуцька С. К., Зінченко В. М. Академічне письмо : навч. посіб. Кривий Ріг, 2019. 130 с.
21. Сельє Г. От мечты к открытию: как стать ученым : пер. с англ. Москва : Прогресс, 1987. 368 с.
22. Сологуб Н. М.. Кліше. *Енциклопедія Сучасної України* / гол. редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. URL: <http://esu.com.ua/searcharticles.php?id=852>.
23. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. Київ : НАДУ, 2008. 184 с.
24. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підруч. 2-е вид., випр. і допов. Київ : Алерта, 2012. 696 с. URL:

https://pidruchniki.com/1280052840615/dokumentoznavstvo/tekst_forma_realizatsiyi_movlennyevoprofesiynoyi_diyal.

25. Юсупова Л. Н. Написание академического эссе на английском языке : учеб. пособ. Петрозаводск : ПетрГУ, 2017. 53 с. URL: http://elibrary.petsu.ru/docs/jusupova/napisanie_akadem_esse_na_angl_jazyke/tot_al.pdf.
26. Coxhead Academic Wordlist. Retrieved from <http://web.up.ac.za/default.asp?ipkCategoryID=6583>
27. Flowerdew, J. (2013). *Academic Discourse*. London and New York : Poutledge. 320 p.
28. Leki, I. (2019). *Academic Writing at the Lower Proficiency Levels. Case studies in TESOL practices: Writing*. TESOL Publications, Pp. 21–33.
29. Manin, G. (2018). *Oxford Exam Trainer*. Oxford University Press. 207 p.
30. Nation, I. S. P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge : Cambridge University Press. Retrieved from http://www.corpus4u.org/forum/upload/forum/20051106123516_51.pdf
31. Steele, V. *Product and process writing: A comparison*. BBC. *Teaching English*. Retrieved from <http://www.teachingenglish.org.uk/article/product-process-writing-a-comparison>.
32. Zemach, D., Rumisek, L. (2005). *Academic Writing from paragraph to essay*. Macmillan. 131 p.
33. Wallwork, A. (2010). *English for Presentation at International Conferences*. London : LBC. 178 p.

Навчально-методичне видання

САМОСТІЙНА РОБОТА з ДИСЦИПЛІНИ «ІНШОМОВНИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ДИСКУРС»: методичний поради́ник здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Автори

Король Лариса Леонідівна
Черчата Лідія Михайлівна
Халявка Лідія Валеріївна

Дизайн та технічне редагування – Л. Король
Відповідальна за випуск – Л. Черчата

Підписано до друку 18 червня 2021 р. Формат 60x84/16
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний. Друк офсетний.

Ум-друк арк. 2,7

Наклад 20 прим. Зам. № 571

Видруковано в ПНПУ імені В. Г. Короленка
вул. Остроградського, 2, м. Полтава, 36003

Свді́цтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 3817 від 01.06.2010 р.

